Ніва

ISSN 0546—1960
ІНДЭКС 36671

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 39 (1741) ГОД XXXIV БЕЛАСТОК, 24 ВЕРАСНЯ 1989 г. Цана 80 зл.

Музей войска па вул. Кілінскага ў Беластоку. Фота Я. Целушэцкага.

АДАМ МАЛЬДЗІС
З Караткевічам у Польшчы

Толькі мы выйшлі на вуліцу, як з вежы Мар'яцкага касцёла раздаліся гукі гейнала. Трубач трубіў кожную гадзіну ў памяць аб колішнім татарскім нашэсці. Воін, які аглядаў тады са старожы навакольныя палі, пабачыў ворага і ўзяў трубу, каб папярэдзіць гараджан. Але толькі ён выдаў некалькі гукаў, як варожая страла ўпілася яму ў горла... Таму і цяпер мелодыя нечакана абрываецца на высокай ноце.

— Ведаеш, дзед, добра было б правесці ноч на вежы з гейналістамі, — Валодзя нечакана спыніўся.

— Дзеля чаго?

— Нічога ты не разумееш! Каб пабачыць старыя муры і дрэва, адчуць іх пах. Каб зверху пачуць гукі начнога горада. Адчуць стагоддзі.

Аднак Нядзеля аднёсся да Валодзевай ідэі без асаблівага энтузіязму:

— Ніколі не чуў, каб туды кагосьці пускалі. Нават не ведаю, ад каго гэта залежыць. Ва ўсякім выпадку, не ад духавенства. Мусіць, ад гарадскіх улад.

— Тады пойдзем за дапамогай да Уладзімежа Мацёнга ў „Жыцце літэрацке". Калісьці бываў ён у Беларусі. Раскрытыкавалі яго нашы за адзін рэпартаж — часам слушна, а часам і не... Можа, забыў старую крыўду?!

Уладзімеж Мацёнг, вядомы польскі публіцыст, прыняў нас з падкрэсленай ветлівасцю, але ад нечаканай просьбы і ён развёў рукамі. Доўга званіў. Нарэшце высветліў: дазвол залежыць ад гарадской пажарнай каманды. Падыйшлі мы туды — і нам неакрэслена паабяцалі, што вывучаць справу. Бо мы першыя, хто звярнуўся да іх з такім незвычайным жаданнем.

Праз тры дні па нас спецыяльна прыйшоў пажарнік, здаецца, нават не радавы, і павёў нас па стромкіх драўляных сходах на старадаўнюю Мар'яцкую вежу, пазнаёміў нас з двума гейналістамі, якія, дзяжурачы, штогадзінна трубілі на змену. Валодзю ўразіла, што ў каморцы для адпачынку нават стаяў тэлевізар. Гейналісты аказаліся людзьмі маладымі, гаваркімі, асабліва Янак Колтун, сын Яна, прадстаўніка той жа прафесіі. Пабачыўшы Валодзевы запасы, яны адразу згадзіліся, каб мы ў іх пераначавалі. Але я адмовіўся: трэба было вяртацца ў бібліятэку. Караткевіч жа застаўся. Потым пайшла легенда, што ў тую ноч гейналісты не трубілі — упершыню за шэсцьсот год. Ці так яно было — не ведаю, бо ад Мар'яцкай вежы да гасцініцы „Кракові я" — добры кавалак дарогі... Потым легенду падхапілі польскія газеты. Яцак Москва пісаў у штотыднёвіку „Політыка", што Караткевіч быў першым паэтам, які пераначаваў на вежы (ёсць толькі сумненні наконт Галчыньскага). А пасля смерці пісьменніка Анатоль Верабей знайшоў яго верш „Вакол хейнала", прысвечаны „Яну Колтуну II самаму маладому трубачу — „хейналісту" Вежы Мар'яцкай". Пачынаецца ён радкамі:

Думаеце — герольды
Ў барве й каронах?
Рык фанфаронаў — ад
судната дня глухіх?...
А тут проста трубы
Чэшскай фірмы „Лігатона",
А на калках вісяць кажухі.
Бэлькам — шэсцьсот
(Тут што праўда, то праўда)...
Сведкі польскай, і нашай,
і... іншай зары,
Але тут... Тут спявае ціхутка
радыё
І ў каморцы „тэлік" маленькі
гарыць.

На вежы паэта сустрэлі тыя ж пахі баршчу, цёплага хлеба, цыбулі, што і ў час начлегу на яго родным Дняпры. І яму добра глядзець зверху на помнік, што

(Праця г на стар. 6)

БЕЛАРУСЫ У ПАЛІТЫЦЫ

ПАСЛЯВЫБАРЧЫ ПОГАЛАС

Ва ўсёй публіцыстыцы важныя падзеі і даты часцей вызначаюцца пераломнымі, або гістарычнымі. Такой падзеяй былі сёлетнія выбары. Безумоўна, што 4 чэрвеня 1989 г. для грамадска-палітычнага жыцця краіны быў тым, чым для спакойнай дагэтуль паверхні з'яўляецца падводны выбух астыўшага вулкана. Ужо раней, у 1981 годзе, ён абвясціў сваё існаванне. Як падчас кожнай падводнай эрупцыі ўзнікае хваля, так падчас выбараў прайшло праз краіну „цунамі", якое перамогай і трыумфам пакрыла яе тэрыторыю, апрача часткі т.зв. Усходняй сцяны ў Беластоцкім краі. Тут яно сутыкнулася з беларускім праваслаўным, даўно нябачаным прылівам. Якраз сілы яго ніхто з экспертаў не браў пад увагу, хоць прадбачанае цячэнне пайшло прынамсі ў трох напрамках.

Здзіўленне, выклікaнае фактам узнікнення беларускай незалежнай плыні, шырока адбілася ў масмедыях. „Gazeta Współczesna" ад 23.VI.1989 г. апублікавала інтэрв'ю „Znacząca przegrana", якое даў кандыдат у сенатары — Сакрат Яновіч. Трэба прызнаць аўтару публікацыі Л. Халецкай-Палоцкай, што ў апрацаваным ёю інтэрв'ю знайшла сваё адлюстраванне найбольш трапная інтэрпрэтацыя беларускай прысутнасці ў выбарах і прагноз ле. Значэнне гэтага інтэрв'ю яшчэ і ў тым, што ўпершыню ў Народнай Польшчы было ў ім публічна сказана пра палітычныя аспірацыі беларусаў — утварэнне сваёй партыі.

Трэба было бачыць рэакцыі людзей на адну толькі гэтую думку: ад перапалоху, асабліва ў тых, хто на вырашэнне якіх-колечы беларускіх спраў чакае дазволу зверху, да непрыхаванай радасці ў іншых, якія паратунак для тутэйшай часткі беларускага народа бачаць у карэнным змяненні грамадска-палітычных умоў нашага, адвечнага тут, існавання. Не ад сёння бэзразумелы ім факт, што для беларускіх дзяцей створаны, так сказаць, усе ўмовы для выхавання іх на сучасных „янычараў" свежаабранай імі нацыянальнасці... Стварэнне ж для нашых дзэтак альтэрнатывы бе-

(Праця г на стар. 4)

Культ справядлівасці ці культ убоства?

Думаю, што кожны элементарна асвечаны палітычна чалавек чуў аб Барысе Ельцыне. Яго кар'ера напамінае марскую хвалю, якая ўзнімаецца высока і падае ў марскую бездань. Яго асоба засвяцілася вялікай зоркай, калі быў ён выбраны першым сакратаром маскоўскай партыйнай арганізацыі. Якраз з таго часу памятаю даклады, якія не былі апублікаваны, але „хадзілі“ па ўсяму Савецкаму Саюзу. Некалькі з такіх дакладаў трапіла ў мае рукі. Выступала ў іх балючая праўда аб парадках, дзе лепш было б сказаць аб непарадках, у маскоўскай гаспадарцы. З асаблівым абурэннем і болем гаварыў ён аб маскоўскім гандлі. Аб прадажнасці і карупцыі спецыялістаў у гэтай галіне гаспадаркі. Запомніўся мне адзін сказ, у якім Ельцын назваў маскоўскі гандаль калодзежам з граззю. Многа гэтай гразі, гаварыў Ельцын, мы вычарпалі, але чыстае вады пакуль што не відаць. Кружыла таксама прамова Ельцына на пасяджэнні ЦК партыі, у якой Ельцын выступіў супраць удзелу СССР у афганскай вайне, востра асудзіў існаванне ў СССР спецыяльных магазінаў і сталовак для высокапастаўленых партыйных і адміністрацыйных апаратчыкаў. У гэтай жа прамове Ельцын звярнуўся да членаў ЦК партыі, каб назбавілі яго ад апекі Раісы Максімаўны, „от ежедневных её звонков и нагоняев“, якія перашкаджаюць яму працаваць.

Які быў лёс Ельцына пазней, ведаюць усе. Ён быў пазбаўлены функцыі першага сакратара маскоўскай арганізацыі. Для мяне самым страшным было тое, што гэтае змяшчэнне было праведзена тыпова сталінскім спосабам. Было сказана, што Ельцын зрабіў паважныя памылкі ў сваёй дзейнасці і ў сваіх выказваннях. У чым праяўляліся гэтыя памылкі, па сутнасці невядома. Аднак жа найгоршае было для мяне тое, што пленум, які раней аднагалосна выбраў Ельцына сакратаром партыі, на гэты раз аднагалосна пазбавіў яго гэтай функцыі. Механічнасць сталінскай машыны працавала беззаганна.

Далейшыя лёсы Ельцына вядомыя. Нягледзячы на розныя дэструкцыі з боку апаратчыкаў, быў ён велізарным працэнтам галасоў выбраны дэпутатам Вярхоўнага Савета. Гавораць, што з Свярдлоўска, дзе раней быў ён першым сакратаром партыі, прыехалі ў Маскву дзесяткі тысяч людзей, якія ўсімі магчымымі спосабамі падтрымлівалі кандыдатуру Ельцына. Запомнілася мне паказанае па тэлебачанню выказванне аднаго з жыхароў Масквы, які сказаў, што будзе галасаваць за Ельцына „потому, что партийны аппарат выступает против его“.

Здавалася б, што маем дачыненне з крыштальнай постаццю, якою можна толькі захапляцца і ўсебакова падтрымліваць. Аднак, як у кожнай справе, так і ў гэтай ёсць сваё „але“. Для мяне гэтым „але“ з'яўляюцца два моманты. На адной з сустрэч устаў удзельнік і спытаў Ельцына, якія ён мае на нагах боты. Ельцын не без гордасці заявіў, што ў яго на нагах савецкія боты, якія ён купіў тры гады назад у Свярдлоўску. Мабыць, як пытанне, так і адказ былі звязаны з плёткай, якую і я многа разоў чуў у Мінску, аб тым, што ў часе візіту Гарбачова з жонкай у Англіі купілі яны абутку на 500 фунтаў (750 долараў). Другі раз у часе перадвыбарчай кампаніі Ельцын, на гэты раз не пытаны, заявіў, што ў яго на ашчаднай кніжцы няма ніводнага рубля. Гэтыя два сцвярджэнні мяне моцна ўзбударажылі. Як мне сказалі, зарплата сакратара маскоўскай арганізацыі каля сямісот рублёў. Гэта вялікая сума. Калі чалавек, які распараджаецца такімі сумамі, носіць тры гады адны і тыя ж боты і не мае ніводнага рубля на ашчаднай кніжцы, дык, мабыць, дрэнна гаспадарыць. А калі чалавек дрэнна гаспадарыць сваімі ўласнымі грашыма, дык, мабыць, не патрапіць гаспадарыць і грамадскімі. Самае горшае тое, што ў выказваннях Ельцына загучэла нота культу ўбоства, які на працягу ўсяго перыяду існавання СССР быў вядучай ідэалогіяй. Чалавек бедны быў заўсёды добры, высакародны і сапраўды савецкі. Багаты належаў да падазроных тыпаў, якіх найчасцей залічвалі ў ворагаў савецкай улады.

Нікому не хачу нічога прыпісваць, але калі б такой ідэалогіяй кіраваўся Ельцын, азначала б гэта дрэнны кірунак яго маршу. А можа кіруецца ён ідэяй такой, што высокапастаўлены дзеяч не можа жыць лепш, чым пасрэдны грамадзянін дзяржавы... Гэта было б высакародна. Толькі што кожны можа паставіць пытанне: ну, а куды пайшла тая лішка грошай, якую атрымлівае высокапастаўлены ў параўнанні з пасрэдным?

Так ці інакш, любімец мас і, быць можа, будучы найвышэйшы апаратчык СССР з'яўляецца для мяне загадкай.

А навука з гэтай сітуацыі простая — не трэба хваліцца багаццем, але нельга хваліцца ўбоствам.

Алесь Барскі

ПАРТЫЯ і МЕНШАСЦІ

Бадай упершыню на працягу апошніх дзесяцігоддзяў Ваяводскі камітэт ПАРП у Беластоку ставіў нацыянальнае пытанне на пленуме, які адбыўся 29 жніўня г.г. І хаця агульная тэма была сфармулявана: „Партыя перад новымі з'явамі ў грамадска-палітычным і гаспадарчым жыцці“, то нацыянальныя справы былі адным з элементаў дыскусіі. Галоўнае праўленне БГКТ на пленуме прадстаўлялі: Аляксандр Баршчэўскі, Сакрат Яновіч, Віктар Стахвюк, Антон Міраневіч і Алег Латышонак.

Адным з першых дыскутантаў быў Аляксандр Баршчэўскі. Старшыня ГП БГКТ прадставіў прысутным цэлы камплект беларускіх нявырашаных спраў, аб якіх неаднойчы пісалася ў „Ніве“ і аб якіх можна заўсёды пачуць на пасяджэннях Галоўнага праўлення. Але для членаў ваяводскай партыйнай інстанцыі гэтыя справы былі новымі, невядомымі, а некаторыя проста шакіравалі прысутных. Узбуджанасць на зале выклікала прапанова А. Баршчэўскага адносна культурнай аўтаноміі для беларусаў і абавязку навучання беларускай мовы ў пачатковых школах у беларускім асяроддзі. Выступленне старшыні ГП БГКТ выклікала многа непаразуменняў, а і сам прамоўца бадай не патрапіў давесці да свядомасці сабраных рацыі беларускіх патрабаванняў.

Адзін з дыскутантаў амаль не абураўся, калі гаварыў аб беларускіх пастулатах. Сказаўшы, што беларусы маюць доступ да ўсіх установаў, працуюць у дзяржаўным і партыйным апараце і ў міліцыі, сцвердзіў, што яны хочуць бадай „грушак на вярбе“. Таксама беластоцкая вячорка „Кур'ер Падляшскі“ на другі дзень амаль сенсацыйным тонам заяўляла ў загалоўку: „Аўтаномія для беларусаў?“ і далей інфармавала, што беларусы скардзяцца на дыскрымінацыю і хочуць аўтаноміі з усімі выцякаючымі адгэтуль паслядоўнасцямі. І тут трэба ўдакладніць, што А. Баршчэўскі гаварыў не аб палітычнай, а аб культурнай аўтаноміі, а слова „дыскрымінацыя“ выкарыстаў толькі тады, калі гаварыў аб тым, што беларускім пісьменнікам няма грошай на ганарары за выдадзеныя імі кніжкі. Але некаторыя пачулі толькі тое, што хацелі. Гэткія рэакцыі сведчаць аб тым, што грамадскасць мала ведае пра патрэбы нацыянальных меншасцяў і што няведанне з'яўляецца галоўным фактарам непатрэбных у такіх справах эмоцый.

Перад прыняццём пастаноў аб нацыянальных справах выказаўся сакратар ВК ПАРП Мікалай Казак. Сказаў ён, што выступленне старшыні ГП БГКТ Аляксандра Баршчэўскага як паэта было накіравана ў большай ступені на спектакулярнасць, чым на мерытарычны бок справы. Далей сцвердзіў, што партыя мае значныя ўплывы ў беларускім асяроддзі і аб гэтым сведчаць вынікі апошніх выбараў. Выбарчы поспех партыі вынікае з таго, што беларусы даражаць ідэямі сацыялізма, выказваюцца за народную ўладу, а свой лёс здаўна звязалі з рабочым рухам. Свае ўплывы партыя хоча захаваць і ў будучым будзе старацца спрыяць вырашэнню слушных нацыянальных пастулатаў. Ужо сёння можна сказаць, што гэтымі праблемамі сур'ёзна займаецца адна з камісій Ваяводскай рады нарадовай у Беластоку.

Калі пленум ВК прымаў пастанову аб нацыянальных меншасцях, прадстаўнікоў БГКТ ужо не было ў зале. Выйшаўшы раней на кансультацыю праекта пастановы, не вярнуліся яны на пасяджэнне. Шкада, што не хапіла ім часу (а можа і ахвоты) быць да канца, паслухаць, што думаюць іншыя, узняць палеміку. Атрымалася так, што прыйшлі, сваё сказалі, а справу разбіраць аставілі іншым.

В. Луба

ПАСТАНОВА АБ НАЦЫЯНАЛЬНЫМ ПЫТАННІ

Побач з палякамі найбольшую групу насельніцтва нашага ваяводства складаюць беларусы. Апрача таго, на тэрыторыі ваяводства пражываюць таксама ўкраінцы, татары і іншыя нацыянальнасці.

Узнікаючыя зараз формы парламентарнай дэмакратыі ў Польшчы абазначаць будуць яркае вызначэнне не толькі паасобных сіл і палітычных напрамкаў, але і нацыянальных меншасцяў.

У нашай сацыялістычнай Айчыне былі створаны ўсім грамадзянам аднолькавыя правы, нягледзячы на грамадскае, нацыянальнае ці рэлігійнае паходжанне. Трэба, аднак, сказаць, што сённяшнія формы жыцця, перш за ўсё грамадска-культурнага, не задавальняюць многіх памкненняў нацыянальных меншасцяў, а асабліва грамадзян беларускага паходжання.

У зменених грамадска-палітычных умовах, шукаючы новыя формы нацыянальнага пагаднення, Ваяводскі камітэт ПАРП не можа не заўважаць гэтых пытанняў.

Звядзенне на Беласточчыне праблемы беларускай грамадскасці выключна да спраў, якія знаходзяцца ў сферы дзейнасці Беларускага грамадска-культурнага таварыства, не ахоплівае многіх пытанняў гэтай складанай з'явы.

Ваяводскі камітэт ПАРП лічыць, што на пытанні, хвалюючыя нацыянальныя меншасці, трэба глянуць не толькі з культурна-асветных, але і з палітычных і эканамічных пазіцый.

Ваяводскі камітэт лічыць, што трэба ствараць больш спрыяльныя ўмовы для культывавання і развіцця нацыянальных адасобленняў. Жадаем, каб усе, хто жыве на Беласточчыне, мелі поўную магчымасць развіцця сваёй адметнасці і трывалае месца ў структуры сучаснай грамадскасці.

У сувязі з гэтым Ваяводскі камітэт ПАРП абавязвае Экзекутыву ВК разглядзець на адным з найбліжэйшых пасяджэнняў доўгатэрміновую праграму дзейнасці ў сферы палітычных, культурных, асветных і эканамічных імкненняў і патрабаванняў нацыянальных меншасцяў, а асабліва беларускай. Праграму апрацаваць супольна з прадстаўнікамі меншасных арганізацый.

Адначасна Ваяводскі камітэт абавязвае партыйныя інстанцыі ў ваяводстве прыняць меры дзеля стварэння адпаведных умоў для фармавання нацыянальных адносін у духу ўсенароднага пагаднення.

Ваяводскі камітэт ПАРП у Беластоку

...і прыйшоў "Мясцовы час"

МОЛАДА, СУЧАСНА ПА-БЕЛАРУСКУ

Калі шлях „Бонды“, „Мроі“ і іншых беларускіх рок-калектываў пралягаў праз гады да папулярнасці, дык „Мясцовы час“ выскачыў у лідэры неяк раптоўна. Мяркуйце самі — год нараджэння калектыву 1987, а нацыянальная свядомасць прыходзіць да яго ў 1988. І ў тым жа 1988, напрыканцы яго, рок-гурт становіцца лаўрэатам рэспубліканскага фестывалю папулярнай музыкі „Наваполацк — 88“.

Не трэба, аднак, думаць, што поспех яму прынёс нейкі кан'юнктурны патрыятызм, калі са сцэны гучыць беларуская песня, а ў душы, у жыцці не засталося ніякога адчування сваёй нацыянальнай прыналежнасці. Таму зусім дзіўна, калі пасля поспеху „Мясцовага часу“ ў Наваполацку (апладысменты былі неўтамоўныя, а вынік — прыз глядацкіх сімпатый) у розныя высокія інстанцыі пацяклі скаргі гэткіх „няпрызнаных геніяў“, што прызы сталі даваць розным „праклятым нацыяналістам“ і выскачкам за іх кан'юнктурны разлік, а не прафесіяналам за майстэрства.

Што ж, амбіцыі амбіцыямі, але ва ўсякім выпадку неразумна пісаць скаргі на гледачоў, якія апладзіравалі не „належным чынам“. Ці не так? Тым больш, што фіксацыя эмоцый публікі была даверана самаму бесстароннаму суддзі — тэхніцы.

Але адкуль жа выскачыў гэты „Мясцовы час“?

Неяк у 1987 годзе мінская „Мроя“ была запрошана ў Полацк. Планавалася грандыёзнае беларускае рок-шоў: „Мроя“, „Рокаш“ і... Настрой толькі псавала нейкае нікому невядомае рускамоўнае „Местное время“.

Гэта, так бы мовячы, перадканцэртныя ўражанні. А пасля?

Удзельнікі шоў былі ўзаемна ашаломлены: „Мроя“ з захапленнем слухала неверагодны высокі вакал Алеся Кузьміна пад знарок простую палітру сугестыўных шаманскіх рытмаў і мелодый.

А „Местное время“ вушам сваім не верыла: як цудоўна — сучасна і магутна — можа гучаць рок па-беларуску. Да таго ж усе яны ўпершыню ўбачылі жывых аднагодкаў, якія паміж сабою і ў размовах з іншымі свабодна, натуральна, нязмушана, без ніякай сарамлівасці, а нават з гонарам карыстаюцца роднай беларускай мовай. Калі хтосьці і бачыў у тым анамалію, дык „Местное время“ ўбачыла анамалію ў сабе: а мы што — не беларусы, хіба мы турысты на сваёй зямлі?

Ужо тады, у час узаемных кантактаў з „Мрояй“ і „Рокашам“, яны стараліся гаварыць па-беларуску. Аказалася, не так і цяжка. Хлопцы толькі здзіўляліся, чаму не дайшлі да гэтага самі.

Але галоўнае ўсё ж — дайшлі. І першае, што зрабілі, вярнулі сваёй назве дух свайго народа — „Мясцовы час“ (так яна зараз пішацца і ў рускамоўных газетах). Пачалі рыхтаваць новую праграму.

А тым часам „Мроя“, убачыўшы талент сваіх калег, узяла на сябе пратэжыраванне іхніх фанаграм у Мінску і — песня „Наш шлях“ становіцца неўзабаве лаўрэатам хіт-парада радыёстанцыі „Беларуская маладзёжная“.

Потым — гастролі па буйных гарадах Беларусі. Публіка, як кажуць на маладзёжным жаргоне, на вушах стаіць, паўтараючы за „Мясцовым часам“, як малітву:

Ды не згасне ў нас святая
злосць,
Покуль мы на гэтым свеце
ёсць.
Будзе трэба — згінем на
крыжы,
Толькі б веры зніч быў
здольны жыць.

Што датычыць стылістыкі музыкі, дык „Мясцовы час“ і тут творча падхапіў „мроеўскую“ стыхію — стод-рок. Дакладней, рысы яго музыкі аказаліся блізкімі гэтаму накірунку, а вызначыўшы плынь, латвей крышталізуецца ўласная творчая задача. У дадзеным выпадку — стварэнне беларускай рок-традыцыі, распрацоўка такіх выяўленчых сродкаў, якія б прымусілі крытыкаў загаварыць аб тым, што дала рок-музыцы Беларусь. А галоўнае — вярнуць свайму слухачу веру ў Беларусь („наш маладзёжны рух нясе адраджэнскі дух“), вярнуць яму адчуванне радзімы. Ці хопіць сілы гэтым чацвярым юнакам: Алесю Кузьміну, Валерыю Драко, Алесю Свідрыцкаму, Уладзіславу Макасу? Яны не задаюць сабе гэтага пытання — не той узрост. Іх радуе ўжо тое, што даводзіцца бачыць на канцэртах: публіка падымаецца і, паклаўшы адзін аднаму рукі на плечы, спявае разам з гуртом. І спявае па-беларуску.

— Усё проста, — тлумачаць удзельнікі гурта. — Згадзіцеся, без мовы няма культуры. А рок-культура, няхай сабе нехта называе яе „суб“, „контр“, але ж культура. А для многіх жа гэта і адзіная форма далучэння да культуры. Таму мы за тое, каб гэтыя людзі не былі ізаляваныя ад культуры. Таму мы супраць нацыянальнага нігілізму. Таму мы за беларускі рок... Дый увогуле, на якое мове яшчэ спяваць, калі ты беларус і жывеш на Беларусі? Многія забыліся на гэтую ісціну, але патроху ўспамінаюць. Мы — ад „Мроі“, многія — ад нас. Значыць, і рок прымае ўдзел у нацыянальным адраджэнні.

Відаць, прымае. І пераконваешся ў гэтым на рок-канцэртах, дзе ў вольныя хвіліны наша абалваненая касмапалітычная моладзь ужо не саромеецца хоць пажартаваць па-беларуску.

— Гаворыць Полацк. „Мясцовы час“ — вечнасць Беларусі.

Вітаўт Мартыненка
Фота І. Супранёнка

ХЛЕБ

Акрайчык духмянага хлеба
Ляжыць на далонях маіх.
Ён пахне дажджамі, што неба
З хмурын палівала сваіх.

Ён ласкавым сонцам абліты,
Што так саграваў яго,
Ён золкай расою абмыты
І подыхам ветру з лугоў.

Наш хлеб — гэта праца
народа, —
Ён сеяў яго, дагледзеў.
Наш хлеб — гэта шчасце,
свабода, —
Ён веліч, ён сілу нам даў.

Любіце ж заўжды, беражыце
Наш хлеб, як святыню сваю.
Не грэбуйце ім, даражыце,
Не кідайце хлеб на зямлю!

Наталля Пранько

БЯСКРЫЛЫ ІКАР

А можа мне ўсё здаецца,
Што пройдзе мой тужлівы сон,
І да чаго душа імкнецца,
Ужо не палон, ўжо не палон.

А можа шлях будую зорны,
Зор не кранаючы рукой,
А можа мой удзел пакорны
І досыць цешыцца маной!

А трэба з галавой пахілай
Мне сунуцца аж да знямог,
А можа я чужой магілы
Пераступіць хачу парог?!

А можа шляхам йду чужым я,
І бачу я чужыя сны,
І я не той, хто ў сне здужыў бы
Пачуць, што клічуць ужо званы.

Бо іх няма! Ёсць толькі сны...
І крылам не ўтрымаць
З труны паўстаўшага Ікара,
Ці не замнога крылам мара?

Уладзімір Тамашкоў

— * —

Няўжо няма інакшага шчасця,
чым —
сінім і жоўтым зімовым
вечарам,
паклаўшы спаць светлакосых
дзетак,
глядзець у вочы ласкавага
мужа,
Ваша імя паўтараць
і ведаць,
што мы ніколі не будзем разам?

Таццяна Сапач

— * —

і былі ў чалавека грошы
і чалавек забыўся што ён
чалавек
і купіў сабе машыну
і купіў сабе дачу
і купіў сабе дыплом
і купіў сабе жонку
і купіў сабе ўзнагароды
і купіў сабе сяброў
і стаў называць сябе
Гаспадаром
і грошы сталі як смецце
і людзі сталі як смецце
і людзі сталі як сабакі
і кожны хваліў Гаспадара
і кожны карміўся ля Гаспадара
і пацямнела неба
і задрыжэла зямля
і прыйшоў Судны час
і былі ў Гаспадара грошы
і была ў сабакі хата

Віктар Шніп
г. Мінск

БЕЛАРУСІКІ

Wiertecka Hanna, Białoruskie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne. *Kontrasty* 1969, nr 9, s. 33

Wiersze białoruskie. Łódź 1971. Rec. Nieuważny Florian, *Nowe Książki* 1972, nr 20, s. 32—33.

Wiltowski W., Księgarstwo Białorusi. *Księgarz* 1168, nr 4, s. 78—79.

Wiśniewska Elżbieta, Janka Kupała i Jakub Kolas. Polsko-radziecka konferencja naukowa w stulecie urodzin *Slavia Orientalis* 1983, nr 1/2, s. 224-225.

Witkowski Wiesław, Uwagi o adaptacji fonetycznej zapożyczeń w języku starobiałoruskim. *Acta Universitatis Lodziensis. Seria I. Nauki Humanistyczno-Społeczne. Folia Rossica* t. 33: 1979, s. 205—217.

W jednym szeregu. Wspomnienia uczestników walk partyzanckich na Białorusi 1941—1944. Warszawa 1969. Rec Gnatowski Michał, *Kontrasty* 1970, nr 4, s. 33—34; Góra Władysław, *Z Pola Walki* 1970, nr 2, s. 255—258; Pietrzak Ryszard, *Nowe Książki* 1970, nr 9, s. 543—546; Stysiak Marian, *Wojskowy Przegląd Historyczny* 1971, nr 1, s. 318—323; Gnatowski Michał, *Rocznik Białostocki* t. 11: 1972, s. 379—382.

Wodzicki Mieczysław, Na ostatnim kilometrze. Gazociąg Kobryń—Brześć. Korespondencja z ZSRR. *Trybuna Ludu* [illegible] r 251, s. 6. [illegible]

Wojciechowski Jacek, Bykau W. — Droga krzyżowa. *Literatura na Świecie* 1983, nr 11, s. 321—324.

Wojciechowski Jacek, Golgota (O Wasylu Bykowie). *Miesięcznik Literacki* 1987, nr 4, s. 54—65.

Wojciuk-Trancygier Zofia, Fleksja przymiotników, zaimków i liczebników w ruskiej gwarze wsi Czarna Wielka pod Siemiatyczami. *Zeszyty Naukowe Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Gdańskiego, Slavistyka* t. 2: 1979, s. 79—92, streszcz. w jęz. ang. i ros. Sum., Rez.

Wojciuk-Tryncygier Z., Fleksja rzeczowników gwary ruskiej wsi Czarna Wielka pod Siemiatyczami. *Acta Baltico-Slawica* t. 13; 1980, s. 245—255.

Wokół spraw literatury. Wypow.; ...Aleksander Barszczewski. *Kontrasty* R. 3: 1970, nr 1, s. 4—6, 22.

Wokół „Polski jakiej nie znamy". (Reportaże o mniejszościach narodowych). Fragm. wypowiedzi: Edward Prus, Jerzy Tomaszewski, Jerzy Chmusa, Sokrat Janowicz. Oprac. Jerzy Lovell. *Życie Literackie* 1966, nr. 22, s. 11.

Wokół „Polski jakiej nie znamy". (Rep. o mniejszościach narodowych). Wyp.: Mieczysław Adamczyk, Sergiusz Krejza, J.A. Musianowicz. (pocz. = poz. 20411/66). *Życie Literackie* 1966, nr 23, s. 13.

Wolak Ryszard, Współpraca wyznaczona przyjaźnią. Lublin—Brześć. *Trybuna Ludu* 1985, nr 243, s. 3.

Wołkowycki Jerzy, Piętnaście lat „Niwy". *Kontrasty* 1971, nr 3, s. 11.

Wołodźko Emilia, Uwagi o częstotliwości rzeczowników w rosyjskiej i białoruskiej prozie literackiej. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego nr 633 Prace Językoznawcze* 1983, z. 74, s. 145—150, tab., wykr.

Woźniak Anna, Z dziejów legendy religijnej w folklorze i piśmiennictwie staroruskim. *Zeszyty Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego* 1982, nr 2/4, s. 5—25.

Woroncow Aleksiej, Jak zachować białoruską przyrodę? Wyw. Tł. z ros. *Aura* 1976, nr 1, s. 31, il. Rez. Sum.

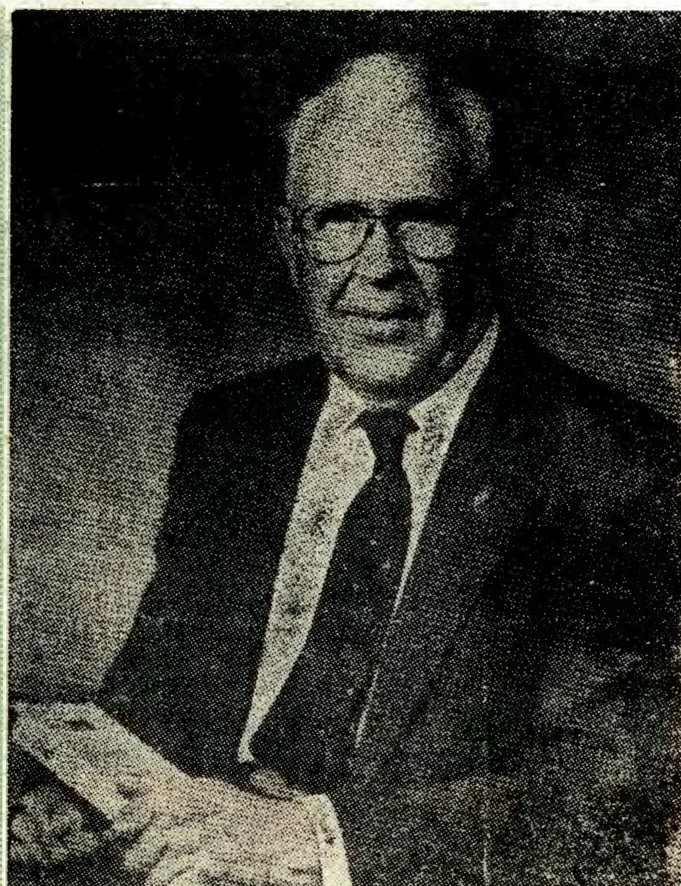
(W.P), Kombinat mięsny w Mogilewie. *Gospodarka Mięsna* 1977, nr. 6, s. 20—21.

Wójtowicz Marian, O interpretacji niektórych staroruskich nazw osobowych. *Slavia Orientalis* 1984, nr 3/4, s. 571—576.

W partyzantce na Białorusi. Rec. A. Z., *Za Wolność i Lud* 1976, nr 27. s. 15, il.

P.C.

„МЭМУАРЫ" ЯНА ПЯТРОЎСКАГА

Пра беларускую эміграцыю мы дагэтуль усё яшчэ няшмат што ведаем. Вывучэнне гэтай тэмы фактычна толькі цяпер пачынаецца. Прыйшоў для нас такі спрыяльны момант, калі можна, і трэба, грунтоўна высвятліць усе гістарычныя абумоўленасці пакідання нашымі суродзічамі сваёй Айчыны. Асядаючы ў краінах Заходняй Еўропы, Амерыкі і Аўстраліі, беларусы, як вядома, не паддаліся поўнасцю, выпусташальнай нацыянальную годнасць, культурнай асіміляцыі. Арганізаваныя ў зямляцтвы, яны, так сказаць, абраслі сваімі паэтамі і кампазітарамі, мастакамі і журналістамі, перакладчыкамі і выдаўцамі, вучонымі, вайскоўцамі ды непаспалітымі дзеячамі на плашчызне рэлігіі, палітыкі і грамадскай думкі. Іх духоўныя здабыткі з прычыны свайго статусу належаць да агульнай беларускай культуры і таму яны павінны стацца дабразычлівым аб'ектам самых паважных зацікаўленняў і аналізаў.

У гэтым кантэксце выдатнай постаццю беларускага эміграцыйнага кантыненту з'яўляецца Ян Пятроўскі (г. нар. 1905, Слуцк). Раней, з іншых крыніц, мы ведалі, што ён у міжваенных гадах у Польшчы рэдагаваў неафіцыйную газету „Светач Хрыстовае Навукі" і што, многа пазней — спыніўшыся ў Амерыцы, заснаваўшы там Беларускі Харытатыўны Фонд — пераклаў на беларускую мову і выдаў колькі твораў філосафа Платона, а таксама ў апошнім часе склаў і апублікаваў у дзвюх частках грэцка-беларускі слоўнік. І вось зусім нядаўна выйшаў першы том ягоных „Мэмуараў"[1], у якім аўтар вядзе аповед пра сваё жыццё ў гадах 1905—1945.

Успаміны Я. Пятроўскага, напісаныя лёгкім пяром, са смакавітымі мастацкімі замалёўкамі, прыкметны і цікавы будуць чытачу, як думаю, перш за ўсё вопісам таго пакручастага чалавечага лёсу, які вёў яго, слуцкага хлапчука з беднай мнагадзетнай сям'і, па многіх дарогах у далёкі свет — праз Вільню, Ліду, Клярысэў, Дзярэчын, Варшаву ў Берлін, а адсюль і яшчэ далей, ужо на заакіянскія шляхі, на вечную эміграцыю. Зараз аўтару за восемдзесят. З такой вышыні свайго жыццёвага вопыту Я. Пятроўскі ўспамінае сацыяльна-палітычны змест той мінулай рэчаіснасці, „з чаго нічога не засталося". Яму давялося жыць у час рэвалюцыі 1917 года, падзелу Беларусі, крывавай бойкі II сусветнай вайны. Гэтыя вялікія падзеі паяўляюцца на старонках „Мэмуараў" вобліскам, зарывам. Я. Пятроўскі быў іх сведкам і не быў. Не быў, таму што не хацеў быць, хоць яны, гэтыя грамадскія беды і палітычныя катастрофы, хочаш-не хочаш уплывалі на фармаванне ягонай асабовасці, светаўспрымання, характару так, як ціхі затон Школішча, вучыцелька Ціліцоўна ці архімандрыт Вячорка.

Я. Пятроўскі з вялікім умельствам уводзіць чытача ў свой духоўны свет — паказвае яго першыя дзіцяча-лірычныя ўгоддзі і як затым на гэтым полі развіваецца вострае нацыянальнае пачуццё ў сутыкненні з практыкай іншых — яўрэяў, рускіх, палякаў-католікаў і езуітаў. Бачачы паўсюдна няроўнасць, несправядлівасць, рэлігійную нечыстасць, нацыянальнае і культурнае глумленне над беларускім народам, аўтар „Мэмуараў" тым не менш не распальваў у сабе класавай нянавісці, нацыянальнай варажнечы. Ён ад маленства ўхіляўся ад злога і шукаў у свеце магчымасці тварыць людзям дабро і нясці ім надзею ды радасць жыцця. Гэту сваю прыродную прагу самаўдасканалення ён падмацоўвае хутка пераходам у пратэстантызм. Скончыўшы біблейскую школу, ён стаецца айцом царквы метадыстаў. І з гэтых пазіцый Ян Пятроўскі дае ацэнку шматлікім праявам жыцця ў 1905—1945 гадах. І тым гэта кніга для нас цікава.

Ян Чыквін

---

[1] Ян Пятроўскі, Мэмуары. Стагодзьдзе ў рэтраспэкцe. 1905—1945. Кніга першая. Гейнсвільл 1988, стар. 348.

(Працяг са стар. 1)

БЕЛАРУСЫ Ў ПАЛІТЫЦЫ

ларускасці з нічога — на нацыянальна пустым месцы — абсалютна немагчымае, яны павінны былі б нарадзіцца адразу свядомымі патрыётамі, а такога ж не бывае.

Праз апошнія дзесяцігоддзі было шмат зроблена, каб беларускую праблему звесці, як гэта акрэсліў у інтэрв'ю Сакрат Яновіч, да „катэгорый экзатычнага фальклору", а ў гаспадарчае жыццё „Усходняй сцяны" былі ўведзены механізмы — для „стварэння эканамічнай пустыні і ў выніку — нацыянальнай дэгенерацыі беларускай меншасці". Гэтыя механізмы і тэндэнцыі надалей існуюць і нават набываюць сілы. На жаль, нашы пастулаты, пратэсты і публікацыі знікаюць, бы ў багну. Можа цяпер, калі пры Сойме ўтворана Камісія нацыянальных меншасцяў, будуць створацца прававыя падставы і органы, напр. міністэрства нацыянальных меншасцяў, для глабальнага вырашэння эканамічных і культурна-асветніцкіх праблемаў.

Багдан Скарадзінскі ў артыкуле „Kreować fakty społeczne!" („Tygodnik Solidarność", 14.07. 1989 г.), выказваючыся аб нацыянальных меншасцях, сцвярджае: „Спісак праблем для такога вырашэння, каб сужыццё ўсіх у Польшчы стварыць дастойным, доўгі. Вырашэнні гэтыя, аднак, неадкладныя таму, што ўскладняе іх культурны і грамадскі кантэкст, а бываюць і цалкам дарагакаштуючыя, што дае сёння добры прэтэкст, каб з імі чакаць да лепшых часоў. На маю суб'ектыўную думку — нельга далей марудзіць. Было б цяжкай для вяртання стратай, калі б нашы абяцанні, а іх спадзяванні зноў павіслі ў паветры. Тым больш, што ядром гэтых спадзяванняў — справы слушныя".

Такі падыход, калі б ён быў характэрны не толькі аўтару вышэй прыведзеных слоў, мог бы мець перспектыву на стварэнне якасна новых грамадскіх фактаў.

Не без прычыны, здаецца, гэты аўтар гаворыць, што: „Не выйшла... Грамадзянскаму камітэту ні ў Беластоку, ні ў Варшаве — дабравыніковае пагадненне з беларусамі. Беларускі Клуб пайшоў на выбары цалкам самотна, пад плынь кампаніі як ПАРП, так і апазіцыі... Не ўмеем яшчэ мы, палякі, садзейнічаць з беларусамі на ўласным панадворку. Сярод іх складваецца плынь „пад уласным сцягам", нясхільная, каб ставіць сябе ў залежнасць ад каго-колечы".

Цікава было б ведаць, на колькі ўсведамляюцца прычыны гэтага факту ў шырэйшым кантэксце польска-беларускіх сувязяў менавіта. Узнікае пачуццё, што многае з таго, што

ЗАМАЛЁЎКІ З ЖЫЦЦЯ

ДА БАЦЬКОЎ

Была сям'я як усе — бацька, маці і дзве дачкі. Жылі на вёсцы. Старэйшая вельмі добра вучылася, малодшая — трохі слабей. Старэйшую песцілі і не гналі да цяжкай працы, а малодшай паўтаралі: „Не хочаш вучыцца, то памагай у гаспадарцы!"

Галя закончыла універсітэт і выйшла замуж за мешчаніна. Яе муж таксама быў з багатай сям'і. Абое былі прывыкшыя да таго, каб ім бацькі заўсёды давалі, не чакаючы іх дапамогі.

Малодшая дачка закончыла прафесіянальную школу і выйшла замуж за сына селяніна. Валя і Юрка таксама жылі ў горадзе. Бацькоў сваіх не забывалі. У свабодныя ад працы дні заўсёды прыязджалі на вёску і дапамагалі бацькам Валі. У бацькоў Юркі быў наследнік — жанаты сын. Там дапамога была непатрэбная.

Бацькі давалі, што маглі; тым, што дапамагалі, — менш, бо не прасілі, а тым, што прыязджалі толькі ў госці, — больш. Валя з Юркам аднак не крыўдавалі.

Трэба было старэйшай дачцэ дом будаваць. Вядома, дарагія татку і мамка, — дапамажыце!

— Добра, — згадзіліся бацькі, — паможам. Будзем даваць вам грошы і мяса.

Бацькі стараліся, як маглі. Прадавалі парасят, бычкоў, гародніну і амаль усё аддавалі Галі.

Калі дом будаваўся, бацькі называліся „таткам і мамкай", а калі збудаваўся, то пачулі: „А якая ж там у вас бяда! Вы спіце, а вам расце. У вас грошай, як у сабакі кляшчоў, а нам іх заўсёды не хапае!"

— Каб вам было брак грошай, не купілі б самахода за 9 мільёнаў!

— Гэта ўжо не ваша справа, — буркнуў зяць. — Калі будзеце так гаварыць, зусім не прыедзем.

— Не гневайцеся, дзеткі, прыязджайце, — прасіла маці.

Дзеці прыязджаюць, бяруць грошы і мяса, бо гародніны сваёй хапае з цяпліц.

Бацькі пастарэлі, пачалі хварэць. Можна было б здаць поле дзяржаве, але маці не хапае двух гадоў. Галя з мужам прыехалі і так сказалі: „Калі атрымаеце пенсію, то прыязджайце да нас жыць. Будзеце дапамагаць нам абрабляць цяпліцы. Жыць будзеце ў летняй кухні, а есці будзем разам у кухні, якая знаходзіцца на нізе нашай вілы."

— Мы вам будавалі, а вы кажаце нам жыць у летняй кухні?! І абрабляць вашы шклярні? Як так, то нам не трэба свайго поля здаваць! Можам жыць тут і рабіць на сваім.

— А ці вы гэта нам памагалі будавацца? А ці вы нам што давалі? — здзівілася Галя.

Бацькі паскардзіліся малодшай дачцэ.

— Ой, мама, — уздыхнула Валя, — як будзе вам у мяне, так будзе. Можа вам не ўсё будзе падабацца, але будзеце жыць спакойна ў мяне ў блоку і нічога не будзеце рабіць.

— Ах, Божа, Божа, — уздыхаюць бацькі, — мы столькі далі ім усяго, а яны во як нам хочуць адплаціцца...

Галю з сям'ёй прымаюць далей.

— Няхай адносяцца да нас як хочуць, абы толькі прыязджалі, — гаворыць маці, — бо сорам будзе ад людзей.

Аўрора

Старонкі гісторыі

З ЗАБЛУДАВА У СЛУЦК

У 1755 годзе з Заблудава ў Слуцк былі перанесены мошчы младзенца Гаўрыіла. Перанос мошчаў выліўся тады ў грандыёзную дэманстрацыю беларускага народа. Неслі раку (дамавіну) на руках (а ад Заблудава да Слуцка некалькі сотняў кіламетраў). Па дарозе раздавалі людзям вершаванае апісанне жыцця младзенца Гаўрыіла, якога быццам бы закатавалі іншаверцы. Чаму менавіта ў Слуцк неслі мошчы Гаўрыіла? У той час заблудаўскае градства належала Слуцкаму княству. Таму і вырашана было перанесці гэту святыню ў сталіцу княства Слуцк, які ў той час з'яўляўся праваслаўнай сталіцай Беларусі. Па ацэнках крытыкаў XVIII стагоддзя, перанос мошчаў Гаўрыіла з Заблудава ў Слуцк быў своеасаблівай пастаноўкай пад адкрытым небам. „Сцэнаю" быў прастор Беларусі на 300 кіламетраў (шлях ад Заблудава ў Слуцк). Вершаванае жыццё младзенца Гаўрыіла напісаў украінска-сербска-беларускі пісьменнік Эмануіл Казачынскі. У 1755 годзе пасля пераносу мошчаў у Слуцк, Эмануіл Казачынскі памёр. Ён быў пахаваны на манастырскіх могілках у нашым горадзе.

У пачатку 80-тых гадоў нашага стагоддзя ў Югаславіі выйшла кніжка аб жыцці і дзейнасці Эмануіла Казачынскага. Яе напісаў Уладзімір Крчыч. У кнізе падрабязна расказваецца аб падзеях таго часу ў Заблудаве і Слуцку. Мошчы младзенца Гаўрыіла пасля скасавання Слуцкага Тройчанскага манастыра былі перавезены ў Мінск. У 1944 годзе іх перавезлі ў Гродна. Цяпер яны захоўваюцца ў Гродзенскай царкве. Я сам два гады назад бачыў у Гродне раку з мошчамі Гаўрыіла.

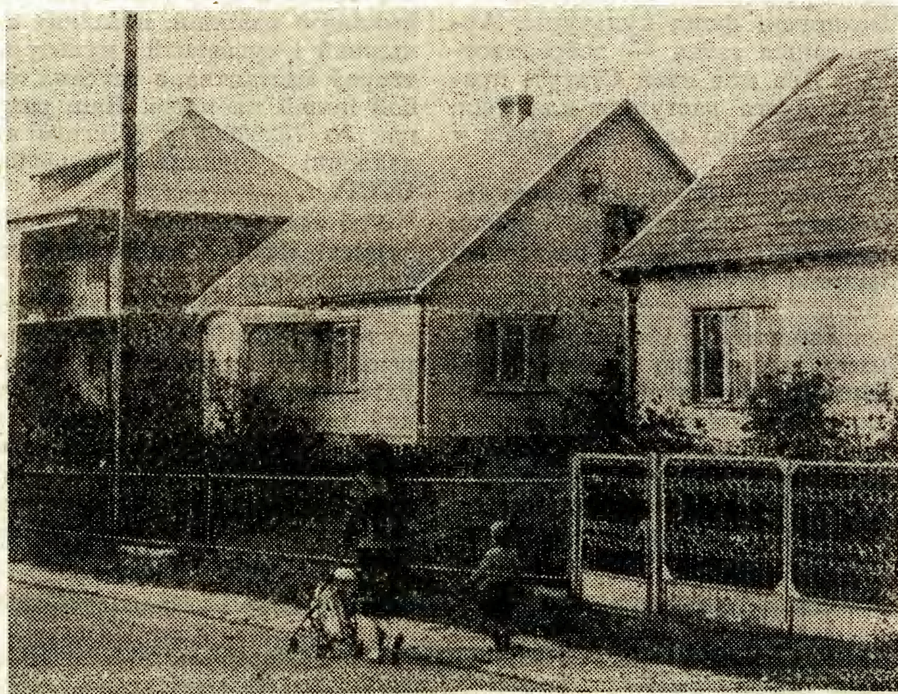
Рыгор Родчанка

ДЗЕ МЫ ЖЫВЕМ?

З прыемнасцю і зацікаўленнем прачытаў я рэпартаж Таццяны Антонавай „Па Беласточчыне" („Голас Радзімы" № 30, 1989 год). Але незразумелым для мяне з'яўляецца тое, што некаторыя журналісты і нават прафесары з Мінска перасяляюць нас за раку Буг. Выходзіць так, што для Варшавы мы за Бугам і для Мінска — таксама.

Калі б Таццяна Антонава пісала рэпартаж і на Польшчу глядзела з Брэста, было б усё ў парадку, бо там Буг раздзяляе нашы краіны. Але гледзячы з Мінска на Беласточчыну, раздзяляе нас мяжа лорда Керзана, а не рака Буг, аб чым трэба ведаць. Не перасяляйце нас за Буг! Мы хочам астацца на Беласточчыне. **Васіль Петручук**

Новыя дамы ў вёсцы Старое Ляўкова (Нараўчанская гміна).
Фота Я. Целушэцкага.

існуе ў свядомасці значнай часткі польскага грамадства адносна фундаментальных для нас, беларусаў, спраў, як быццам супярэчыць адно аднаму і таму выклікае абгрунтаваную насцярожанасць з нашага боку. Складваецца і такое ўражанне, што ў свядомасці палякаў — то мы існуем як народ з поўнымі правамі, належнымі кожнаму, то зноў нас увогуле няма як нацыі, а Беларусь — усяго Kresy Wschodnie. Асабліва адчуваецца гэтакае ў апошні час, калі ў масмедыях нямала месца адводзіцца аналізу бясслаўнага пакту Рыбентроп-Молатаў, які выклікае справядлівае абурэнне польскага грамадства. Найчасцей, аднак жа, у артыкулах і выступленнях гаворыцца аб польскіх землях, аб падзеле Польшчы, прычым ні словам не ўпамінаецца, што гэта датычыць карэнных, этнічных, гістарычна складзеных беларускіх зямель, якія сёння знаходзяцца ў БССР.

У іншым месцы артыкула Б. Скарадзінскага чытаем: „Мяркуючы паводле ўдзелу ў выбарах на тым тэрытарыяльным абшары, істотная частка гэтага (беларускага — **рэд.**) патэнцыялу засталася 4 чэрвеня ў хатах і „блокісках", можа быць з большым або меншым разладдзем з самім сабою; узнікае пытанне, як з гэтым будзе далей, у недалёкім жа змаганні за формы тэрытарыяльнай самаўправы і ў выбарах праз чатыры гады...". Як бачым, факт меншай ад палякаў прысутнасці беларусаў у выбарчых участках быў заўважаны не адным і намі (нашы аналізы апублікаваны ў „Ніве"). Безумоўна, што калі беларусы вырашаць прыняць удзел у наступных выбарах, будуць — таксама — прымушаны задумацца, ці ёсць ім сэнс надалей самастойна вылучаць сваіх нацыянальных кандыдатаў.

У інтэрв'ю, дадзеным К. Расінскаму — „Między sierpem Solidarności a młotem PZPR" („Gazeta Wyborcza", 3.08.1989 г.) — С. Яновіч гаварыў аб прычынах асобнай беларускай прысутнасці ў выбарах, па-за ўрадавай Кааліцыяй і „Салідарнасцю". Аднак жа не магу я згадзіцца як шэф выбарчага штаба з выказваннем, што канкурэнтам С. Яновіча да сенатарскага мандата быў Ян Піўнік. Ва ўсіх нашых лістоўках, апрача плакатаў, Я. Піўнік выступаў як і наш, беларускі, кандыдат. Выбарчы штаб праз свой актыў агітаваў за яго кандыдатуру.

Нельга згадзіцца і з Е. Гаўрылюком („Gazeta Wyborcza", 4.08.1989 г.), які ў артыкуле „Przebudzenie ukraińskie" піша: „... ў бельскай выбарчай акрузе ўкраінскі кандыдат атрымаў 11,5 тыс. галасоў, што — натуральна — не з'яўляецца імпануючай сумай, але звяртае ўжо ўвагу на ўкраінскую праблему ў гэтым рэгіёне".

У такім кантэксце гаварыць аб украінскай праблеме ў нашым рэгіёне няма падстаў. Менавіта таму, што кандыдат — Б. Мартынюк — быў прапагандаваны як праваслаўны, а на плакаце ягонай „Уніі..." Ву wiara naszych ojców była wiarą naszych dzieci — няма ніводнага слова аб яго нацыянальнай прыналежнасці. Затое гаворыцца там „аб усіх паляках (!), без розніцы на веравызнанне іх і нацыянальнасць". Sic!

Выбары — у выпадку нацыянальных меншасцяў — гэта і змаганне за сваю свядомасць. Гэта была і будзе адна з найістотных спраў. — Захаваць сваю ўсходнеславянскую беларускую тоеснасць.

Віктар Стахвюк

Ад рэдакцыі. Англійскі палітычны часопіс „The Observer" і савецкае агенцтва „Новости" рыхтуюць публікацыі на тэму нарадзінаў тут нашага беларускага палітычнага руху, а таксама і аўтарытэтны месячнік „Więź" (з арыентацыі Т. Мазавецкага). Атрымаўшы іх, апублікуем ў „Ніве" свой каментар.

Добры дзень, шаноўная рэдакцыя!

Дзякуй вам за цікавыя матэрыялы ў газеце, сур'ёзныя і змястоўныя. З цікавасцю разглядаю і „Ніўку“ (праўда, апошнім часам сталі паяўляцца дужа непрыстойныя малюнкі, а я ж газету паказваю вучням, то хіба выразаць гэтыя бадай парнаграфічныя малюнкі, як у № 33?).

Алена Рудко, Смаргонь

Ад рэдакцыі: На „свінскія“ малюнкі дазволілі мы сабе толькі падчас канікулаў. Праз рэшту года будзем змяшчаць „прыстойныя“ малюнкі і настаўнікі не павінны з намі мець клопатаў.

Паважаная рэдакцыя „Нівы“!

З задавальненнем чытаю кожны нумар вашага (а таксама і нашага) штотыднёвіка. Гэта здорава, вельмі здорава! Кажуць, што з цягам часу пачынаеш забываць сваю родную мову, чуючы вакол другую. Не. Калі я з першага па дзесяты клас быў выдатнікам як па рускай, так і па беларускай мове, то застаўся ім і да сёння. Жыву я ў Кобрыне, што на Брэстчыне. У штодзённым жыцці беларускае слова пачуеш рэдка, але калі што ў сэрцы ёсць, таго не замінуць і гады. Мне 46 гадоў, і вось учора, атрымаўшы чарговы нумар „Нівы“, рашыў „праэкзаменаваць“ сябе і ўзяўся за крыжаванку.

З нецярплівасцю чакаю наступнага нумару.

Георгій Лявіцкі

З ДРУКУ

РЫХТУЕЦЦА „БІБЛІЯ“

Сорак тысяч рублёў на факсімільнае выданне „Бібліі“ Францыска Скарыны пералічыў выдавецтву „Беларуская Савецкая Энцыклапедыя“ Беларускі фонд культуры. Гэты мэтавы ўзнос паскорыць выпуск сапраўды унікальнай кнігі — яе выхад у свет прымеркаваны да 500-годдзя вялікага мысліцеля і ўсходнеславянскага першадрукара.

— Мы з удзячнасцю прымаем гэту высакародную дапамогу фонду, — сказаў карэспандэнту БЕЛТА намеснік галоўнага рэдактара „БелСЭ“ Аляксандр Петрашкевіч. — Падрыхтоўка ж да друку такога складанага нават у паліграфічных адносінах выдання запатрабавала немалых намаганняў і затрат. Мяркуйце самі: тры фаліянты ў восемсот старонак змясцілі пасля сістэматызацыі ў кананічным парадку ўсе 23 кніжкі скарынінскіх „Біблій“.

— ✳ —

У сувязі з 500-годдзем з дня нараджэння выдатнага дзеяча славянскай культуры, гуманіста і асветніка Францыска Скарыны Савет Міністраў СССР пастанавіў выпусціць у 1990 годзе юбілейную манету з яго адлюстраваннем.

(БЕЛТА)

А грыбы ўсё ж паявіліся! **Фота Ю. Трачука**

ЗВАРОТ

БЕЛАРУСКАГА ФОНДУ КУЛЬТУРЫ

У нас у Беларусі створана новая грамадская арганізацыя — Беларускі фонд культуры. Арганізацыя гэтая — добраахвотная. Яна мае свой Статут, правілы якога даступны для ўсіх, хто хацеў бы прыняць удзел у яе рабоце.

Беларускі фонд культуры заклікаы садзейнічаць больш поўнаму і глыбокаму засваенню нашымі людзьмі багаццяў айчыннай і сусветнай культуры, эстэтычнаму і інтэрнацыянальнаму выхаванню моладзі, фарміраванню пачуцця грамадзянскай адказнасці за захаванне і прымнажэнне агульнанацыянальнага культурнага багацця.

У рабоце Беларускага фонду культуры могуць удзельнічаць і нашы суайчыннікі за мяжой. Яны таксама, як і савецкія грамадзяне, маюць магчымасць уносіць на рахунак фонду добраахвотныя ўклады як у выглядзе грашовых сродкаў, так і ў выглядзе рэліквій, помнікаў айчыннай і сусветнай культуры, твораў мастацтва, а таксама любой іншай маёмасці. Наш рахунак № 70200002 у Мінскім аддзяленні Знешнегандальбанку СССР.

Усё тое, што паступіць у Беларускі фонд культуры, будзе экспанавацца ў карцінных галерэях, на выстаўках мастацкіх музеяў рэспублікі. Пры стварэнні карцінных галерэй будзе ўлічвацца жаданне ўладальнікаў прыватных калекцый аб экспанаванні. Пры гэтым указваюцца прозвішча і адрас уладальніка, які перадаў свае творы Беларускаму фонду культуры.

Матэрыяльная падтрымка ў станаўленні Беларускага фонду культуры расцэньваецца ў першую чаргу як маральная акцыя, як дачыненне да выканання ўдзячных задач, якія ставіць перад сабой фонд. Устанаўліваецца спецыяльны Даравальны рэестр, куды заносяцца імёны тых, хто ахвяруе сродкі ў фонд культуры.

Мы звяртаемся да нашых суайчыннікаў, усіх шчырых прыхільнікаў беларускай нацыянальнай культуры з пажаданнем стаць сябрамі Беларускага фонду культуры, спрыяць распаўсюджванню яго ідэй, арганізоўваць клубы беларускай нацыянальнай спадчыны.

Мы заўсёды будзем рады сустрэчы з вамі. Пішыце нам пра свае пажаданні, прапановы. А ў час наведвання Беларусі запрашаем вас да нас у госці.

Старшыня праўлення Беларускага фонду культуры Пісьменнік Іван Чыгрынаў

220030, г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 17/30.

АДАМ МАЛЬДЗІС
З Караткевічам у Польшчы

(Працяг са стар. 1)

„як вулей, над згасаючым Кракавам мёдам гарыць“.

У архіве Караткевіча знайшоўся таксама верш „На вуліцы Дэшчовай“, напісаны ў Кракаве 16 снежня 1971 года, відаць, на развітанне і прысвечаны Здзіславу Нядзелі. У апошніх яго радках нечакана з'яўляецца „пакаяльнасць“:

О Божа, даруй маёй Беларусі!
І Польшчы!
І ўсім на свеце...
Даруй.

Чым выкліканы гэты заключны трагічны акорд, сказаць не магу. На некалькі дзён раней я ад'ехаў у Вроцлаў. Нягледзячы на ўлеву, Караткевіч і Нядзеля праводзілі мяне на вакзале. З Вроцлава шляхі мае вялі ў Познань і зноў у Варшаву. А ў Варшаве сустрэў Валянціну Браніславаўну, якой далі навуковую камандзіроўку ў Польшчу для выяўлення матэрыялаў па гісторыі беларускай архітэктуры. Расказвала, што Валодзя вярнуўся задаволены і што яго апярэдзілі міфы пра кракаўскую цыганку і Мар'яцкую вежу. З дапамогай польскіх даследчыкаў Брыкоўскага і Хшаноўскага і княгіні Радзівіл (дарэчы, удзельніцы польскага супраціўлення) Валянціна Браніславаўна знайшла тады многа цікавых звестак. 1, па словах Валодзі пасля яе вяртання, годна прадстаўляла Беларусь. Калі ў адной арыстакратычнай кампаніі пачалі гаварыць пра „ўсходнія крэсы“, што гэта цёмны і забіты край, які нават не мае ўласнай гісторыі, яна нібыта пагадзілася:

— Ну так, проша паньства. За маленькім толькі выключэннем.

— Цікава, за якім жа?

— За тым, што мы далі Польшчы чатырох выдатных людзей.

— Напэўна, найперш скажаце: Дзяржынскі...

— Дзякуй, што прыгадалі пятага.

— А тыя чацвёра?

— Так, „дробязь“: Касцюшка, Міцкевіч, Манюшка і Пілсудскі.

Пасля гэтага ў прысутнасці Валянціны Браніславаўны гаворак пра „крэсы“ больш не заводзілі.

— Вось так трэба абараняць наш гонар, панове гора-патрыёты! — заканчваў Караткевіч свой расказ пра знаходжанне жонкі ў Варшаве. І тут жа напяваў уласную песеньку пра гэта знаходжанне, з якой засталіся ў памяці толькі некалькі слоў:

... удивил:
Пан Брыковский, пан
Хшановский
И графиня Радзивилл.

У 1973 годзе Караткевічы выбраліся ў Чэхаславакію па запрашэнню чэшскай перакладчыцы Веры Адлавай і славацкай пісьменніцы Гелены Крыжанавай-Брындзавай, з якімі яны выпадкова пазнаёміліся, а потым пасябравалі на курорце ў Гагры. З дарогі, з Варшавы, Прагі і Браціславы, Валодзя прысылаў мне лісты, у якіх апісваў помнікі архітэктуры і асаблівасці побыту. Вярнуўшыся, захоплена расказваў пра паездку ў Высокія Татры, наведанне Дэманоўскіх пячор і горада Левача з яго палацамі і касцёламі,

РАБІЦЬ СВАЮ СПРАВУ

Дні за тры перад адкрыццём школьнага года наведваю дырэктара школы ў Нарве Яна Іванюка. Імпазантны будынак блішчыць памытымі вокнамі, па сумнавата-пустых калідорах снуюцца прыбіральшчыцы, наводзяць апошні парадак. Дажджлівы схіл вакацыяў, неўзабаве першы званок. Пачне малоць сваімі жорнамі школьны млын.

На століку ў Яна Іванюка апошняе распараджэнне Міністэрства нацыянальнай адукацыі адносна настаўніцкіх зарплат. Ужо неактуальнае. Настаўнік, які пачынае працу ў школе і мае тытул магістра, а таксама педагагічную падрыхтоўку, за працу на поўным штаце (18 гадзін у тыдзень) можа атрымаць 70—78 тысяч злотых. Дакладную суму ў гэтых межах назначае дырэкцыя школы. Яшчэ ў мінулым годзе, пасля павышэння ставак, адчуванне было такое, што настаўнікі зарабляюць не так ужо і кепска. Але цяпер, калі інфляцыя шугянула, стаўкі гэтыя смешна малыя.

— Не ведаю, якія будуць тыя новыя стаўкі, — кажа мне Ян Іванюк. — Чуткі такія, нібыта маюць пачацца настаўніцкія забастоўкі. Як гэта мае выглядаць?

Шторaз шырэйшы грамадскі абсяг мае жыццёвая ідэя: калі забастуеш, то атрымаеш. Калі будзеш сядзець ціха, так і застанешся ў дурнях. Жах!

Новая школа ў Нарве рушыла ад мінулага года. Настаўнікаў пакуль што хапае, хоць заробкі ў асвеце мізэрныя. У Яна Іванюка свой козыр: блок з настаўніцкімі кватэрамі тут жа побач, за школьнай агароджаю. Некаторыя справы трэба прадугледжваць загадзя. Кватэры трымаюць людзей на месцы як магніт. Інакш я напэўна меў бы клопаты з кадрамі, прызнаецца нараўскі дырэктар. А так, калі ліквідавалі школы ў Гародчыне і Іванках, большасць тамашніх настаўнікаў я ўладкаваў у сябе.

Дырэктар школы ў Нарве, інспектар асветы і выхавання Ян Іванюк.

Ян Іванюк пачаў настаўнічаць у 1959 годзе. Спецыяльнасць у яго — фізіка. З 1961 года ён ужо дырэктар. З 1971 года — ён так званы гмінны дырэктар школ, пад апекаю якога знаходзіліся ўсе школы ў гміне. Цяпер гэтую пасаду перайменавалі на інспектара асветы і выхавання.

— Увесь час я тут на месцы, у Нарве, — кажа Ян Іванюк. — Школ у гміне стала менш, апроч нараўскай працуюць яшчэ школы ў Крыўцы, Ласінцы і Трасцянцы. Але клопатаў інспектару не паменшала. Хаця б узяць навучанне беларускай мовы. Паколькі не ўсе дзеці яе вывучаюць, урокі беларускай мовы даводзіцца ставіць у план або на пачатку школьных заняткаў, або ў канцы. Гэта не надта добрая сітуацыя. У некаторых школах групы малыя, і даводзіцца спалучаць іх, з розных класаў, у адну. Вядома ж, яшчэ больш ускладняецца справа з планам заняткаў, не кажучы ўжо пра дыдактычны працэс у такіх групах. Не заўсёды ўдаецца ўтрымаць у плане чатыры ўрокі беларускай мовы ў тыдзень. Там, дзе справа з групамі беларускай мовы найбольш складаная, дырэкцыі абмяжоўваюць заняткі да трох урокаў у тыдзень. Вось якраз сёння мы вырашалі такую праблему з паняй Галенай Тапалянскай з Трасцянкі.

Насупраць акна дырэктарскага кабінета прадаўгаваты будыначак, старанна атынкаваны. Пытаю ў дырэктара, што гэта такое?

— Гэта гаспадарчы будынак. Калі будавалася школа, рабочыя трымалі ў ім матэрыялы і свае прылады. Цяпер ён нікім не выкарыстаны. Хачу пераняць яго для школы і зрабіць тут гараж. Можна будзе паставіць тут школьны аўтобус, машыну. Але патрэбны невялікія перaробкі. А дзеля гэтага — вялікія грошы. Адкуль іх узяць? Гмінны бюджэт з'ехаў на мінусы, мабыць, і я са сваёй школай да гэтага спрычыніўся, але што зробіш? Апошнім часам я атрымаў дзесяць мільёнаў на абсталяванне школы, але грошы так нізка ўпалі, што мне хапіла іх усяго толькі на тое, каб аплаціць мінулагоднія рахункі. А далей што? Адна надзея на грошы, якія гміна атрымала на рамонт старога школьнага будынка, у якім меркавалася зрабіць прадшколле. Але ўмяшаўся Аддзел культуры Ваяводскай управы ў Беластоку і спыніў рамонт, паколькі там лічаць будынак архітэктурным помнікам: ён быў пастаўлены яшчэ ў 1905 г. Можа ўдасца мне тыя грошы выкарыстаць для свае школы?

— Бачу, што духам не падаеце, — вырвалася ў мяне заўвага.

— Не падаю, хоць пара ўжо мне на пенсію. Я ж ужо працую трыццаць першы год. Але некаторыя справы трэба давесці да канца. А тут гміна мне падкідвае ўсё новыя. Там далей за школаю ёсць спартыўная пляцоўка, фактычна невялікі стадыён. Там нашы нараўскія футбалісты гуляюць свае матчы. Але гэтым стадыёнам не мае хто заняцца. Хочуць яго перaказаць мне пад апеку. Дагэтуль я выкручваўся, як мог, але хіба ўжо здамся. Не надта мне патрэбны той стадыён, мы маем сваю пляцоўку, вялікую гімнастычную залу, бадай ці не найбольшую ў ваяводстве. Калі бачаць, што сваю справу робіш някепска, то знойдуць табе і іншыя заняткі. Лежаню і абібоку лягчэй у жыцці: на яго ніхто занадта не спадзяецца і ніхто зашмат ад яго не дамагаецца.

Ян Іванюк праводзіць мяне па школьным калідоры на першым паверсе і паказвае тое, што яму ўдалося зрабіць дзеля аздаблення сценаў. Аздабленне звязанае з патронам школы, генералам Зыгмунтам Берлінгам. Некаторыя рэчы зрабіў настаўнік мастацкага выхавання за дзякуй, за некаторыя я заплаціў, паведамляе мне дырэктар. Штукую ўсё па кавалачку. Бо інакш цяпер немагчыма.

У школе няблага дзейнічае вучнёўскі кааператыў, вядзе продаж рэчаў, патрэбных вучням, некаторых харчовых прадуктаў. З самога пачатку існавання кааператыва апякуецца ім непасрэдна Ян Іванюк. — Крамы даюць нам скідку на свае тавары, так як у сур'ёзным гуртавым гандлі, — кажа дырэктар. — і заўсёды крыху граша заробім. Ёсць прынамсі яшчэ адзін дадатковы фонд, якім можна пакарыстацца пры арганізаванні вучнёўскіх экскурсій ці нейкіх іншых мерапрыемстваў.

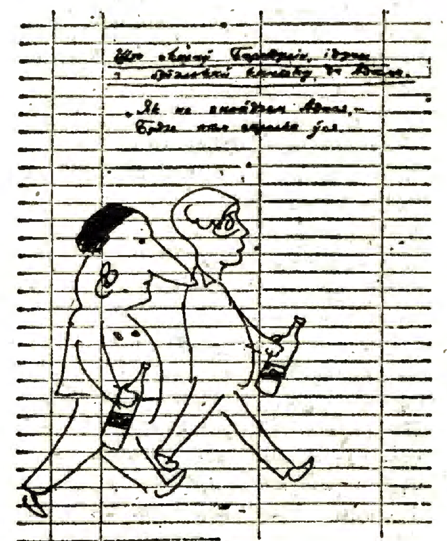
Ян Іванюк крыху сярдуе на мяне, што прыехаў я ў школу нечакана, без папярэджання. —

(Працяг на стар. 11)

упрыгожанымі гатычнай разьбой.

— Славацкая мова, стары, вельмі падобная на беларускую. І я амаль усё разумеў без перакладу, нават спрабаваў гаварыць.

У наступным годзе Гелена Крыжанава-Брындзава, пісьменніца, хрэстаматыйная на радзіме, разам з мужам Іржы і зяцем Ота гасцявала ў Мінску, у Караткевіча. А паколькі да мяне якраз з Польшчы прыехаў аўтар манаграфіі пра Сыракомлю Фелікс Фарнальчык з жонкай, мы аб'ядналіся і, наняўшы „рафік", павезлі іх у Нясвіж, Мір і Навагрудак з дзвюма начоўкамі па дарозе. У Нясвіжы Валодзя выпрасіў у ксяндза Каласоўскага, каб той паказаў нам падзямеллі фарнага касцёла, дзе пахаваны (муміфікаваны) Радзівілы, расказваў ледзь не пра кожнага з іх жахлівыя і пацешныя гісторыі. У Міры абвёў нас вакол сцен замка і смуціўся, што ў Беларусі помнікі архітэктуры не так дагледжаны, як у Славакіі ці Польшчы. У Навагрудку паказаў руіны замка, курган Міцкевіча, яго музей. Над Свіцяззю ўрачыста абвясціў, што гэта самае чыстае і самае паэтычна-легендарнае возера ў свеце.

Шарж У. Караткевіча на сябе і Р. Барадуліна.

Праз тыдзень Даніла Канстанцінавіч Міцкевіч, сын Якуба Коласа, павёз нас усіх, а таксама Барадуліных, Івана Бурсава і яшчэ некалькіх пісьменнікаў на радзіму Песняра — у Акінчыцы, Альбуць, Ласток, Смольню, Мікалаеўшчыну, дзе заначавалі. Назаўтра хадзілі ў лес па грыбы. Па дарозе Валодзя паказваў гасцям розныя расліны, прыводзіў іх беларускія і лацінскія назвы, пытаў, як яно будзе па-славацку і па-польску, і цешыўся, калі знаходзіў нейкую сугучнасць. Тады ж выказаў думку, што ўсе мы, літаратары, недаацэньваем ролю народнага самарода дзядзькі Антося ў станаўленні творчай індывідуальнасці Якуба Коласа („ён жа адкрываў яму, мяркуючы па „Новай зямлі", вочы на харастве").

У тым жа 1974 годзе Янка Брыль, Уладзімір Караткевіч і я вазілі польскага сябра Беларусі, паэта і перакладчыка Мацея Юзафа Канановіча і грамадскага дзеяча Зыгмунта Пшэтакевіча (Валодзя „перакладаў" яго прозвішча: пан Рэшатовіч) з іх жонкамі Крысцінай і Галенай у тыя ж Навагрудак, Мір і Нясвіж. Па дарозе Брыль паказваў нам мясціны, блізкія яму з дзяцінства.

— Калі б я пабыў у кожнай хаце, дзе мне рады, хаця б з паўгадзіны, — з натуральнай годнасцю сказаў ён, — то гэта заняло б пару месяцаў.

— І ў мяне ў Падняпроўі набралася б не меней, — парыраваў з поўнай зайздрасцю Валодзя.

У навагрудскім фарным касцёле, дзе хрысцілі Міцкевіча, ён уважліва прыслухоўваўся да таго, што ксёндз Новак расказваў пра барэльефную „табліцу" ў гонар беларускіх братоў Рудамінаў, якія ўдзельнічалі ў вайне з туркамі пад Хоцімам і амаль усе там загінулі.

— Гэта ж гатовы сюжэт! — усклікнуў.

На развітальным абедзе ў гонар польскіх гасцей у мінскім рэстаране „Юбілейны" Мацей Юзаф Кананoвіч прапанаваў стоячы „спо̂ўніць" здароўе „начальніка і грамадзяніна Касцюшкі". Адказваючы яму, Караткевіч выдаў цудоўны тост за Польшчу, за лепшыя старонкі супольнай гісторыі („у ёй было, панове, усё: і веліч, і ганьба") і тут жа з усёй непасрэднасцю запрасіўся дамоў.

— Гэта сапраўдны Галчыньскі! — правёў Кананoвіч паралель паміж Караткевічам і вядомым польскім паэтам, маючы на ўвазе і іх талент, і спосаб быцця.

Ганарар за гэты артыкул аўтар просіць пералічыць на пабудову Музея помнікаў беларускай культуры. А. Мальдзіс.

27.02.1989 г.

Жыла-была легенда

ПАЛЯЎНІЧЫ

На поўдзень ад Бранска знаходзіцца вёска Галёнкі. Па сённяшні дзень людзі дзівуюцца і ніяк выясніць не могуць таго што дзеецца ў адной хаце. То раптам гаршком нехта шпурне, то венік сам па падлозе заходзіць, то дзверы самі адчыняюцца. Не раз і пасудзіна з кухоннай шафы аб падлогу бразне ды разаб'ецца. Аднаго разу ў гаспадыню, калі тая пры пліце страву варыла, яйкамі шпурляць пачало. Каго і не клікалі, каго і не раіліся, як бядзе дапамагчы, але нічога не дапамагала. Нават міліцыя прыязджала, але, калі толькі ў хату ўвайшлі, усё хадуном захадзіла, а ў машыне сам матор забурчаў і ледзь не паехала яна без шафёра. Ніякія захады не дапамагалі. Сяляне і хатнія ведалі, што ўсё гэта ад нябожчыка-гаспалара пачалося. А было яно так...

Жыў у гэтай хаце паляўнічы. Не шчасцілася бяднязе. Як у той прыклад: „Хто ахоціцца і рыбачыць — той хлеба не бачыць". Што не пойдзе ў лес па здабычу, заўсёды, з пустымі рукамі вяртаецца. Нават заяц і той пажартуе з паляўнічай стральбы і праскочыць як быццам бы не ў яго стралялі. І аднойчы ў святочную раніцу, калі паляўнічы, змучаны пошукамі звярыны, вяртаўся з пустым мяшком дамоў, сустрэў на дарозе незнаёмага. Прыселі на вываратні, закурылі і загаварылі. Расказаў паляўнічы аб сваім горы. А той гаворыць.

— Ёсць на гэта рада. Вось, калі будзеш па дарозе мінаць першае скрыжаванне, там стаіць крыж. Вазьмі ружжо, прыцэлься ды стрэль у самае пярэкрысце, там дзе Хрыстос распяты.

Сказаў і сам згінуў, як бы яго і не было. А паляўнічаму аж шапка на галаве паднялася. Перахрысціўся са страху, але парада незнаёмага з галавы не выходзіла. Даходзячы да крыжа падумаў:

— Гэта ж толькі дрэва. Мала разоў я іх падзіравіў.

І прылажыў ружжо да пляча. Прыжмурыў вока ды выстраліў. Якраз у самую сярэдзіну пярэкрысця. Выстраліў ды і пайшоў. Але корціць нешта паляўнічага, каб параду праверыць. Выйшаў зноў раніцай у лес, а там звярыны якой толькі і няма. То алень, то лось, то каза пад стрэльбу лезе. І што не стрэліць ён — то без промаху. Цэлую горбу набіў. У хаце дзіву даваліся. Ніколі гэтага не бывала. А шчасце паўтаралася за кожным разам. Забыў паляўнічы аб сваім злачынстве, а толькі верыў у сваю паспяховасць. Трагедыя наступіла, калі паміраць яму час настаў. Тыдзень мучыўся, пакуль душа цела апусціла. А пасля яго смерці ўсё і пачалося. На нападворак хатнія баяліся выйсці. Па хлявах нешта ламатала, са стадолы снапы выкідвала.

А была ў таго паляўнічага сястра-манашка. Ведала яна аб усім і знала прычыну.

— Барані Божа ў хату яго толькі не ўпусціце, — параіла.

А ў акно, калі толькі вечар настане, так і стукаў нехта. То зноў да дзвярэй дабіваўся. Зналі хатнія, хто гэта такі, і не адчынялі. Нават суседзяў не ўпускалі. Баяліся. Але аднаго разу паехалі на хрысціны да сваякоў. Ведалі, што не вернуцца нанач, і папрасілі адну вясковую дзяўчыну, каб за жывёлінай і за хатаю паглядзела. Тая нават усцешылася, бо з хлопцам сваім дамовілася. Прыбрала яна ў хаце, падаіла кароў і чакае. Аж раптам нехта ў акно пастукаў. Яна прыпаднялa фіранку, але нікога няма. Адыйшла, а стук зноў паўтараецца

— І чаго жартуеш? Замест стукаць і хавацца, у хату ўваходзь. І так знаю, што гэта ты, — сказала і адсунула засаўку дзвярэй.

Толькі гэта зрабіла, а ў дзвярах нябожчык-паляўнічы стаіць. І як жывусенькі. Увайшоў і кажа:

— Урэшце вярнуўся!

Сказаў і расплыўся. Дзяўчына атрупянела. Да розуму так і не дайшла. А ў хаце з таго часу і пачалося. І ніхто рады на гэта не мае.

Міхась Шаховіч

Вер-не-вер

Астроне! Маёй сястры прысніўся вельмі цікавы сон. Быццам бы ў іх кватэру ўбег нейкі чорны кот. Гэты кот пачаў скакаць па мэблі, па ўсёй хаце бегаць, а яе нябожчык-муж вельмі знерваваўся і сказаў ёй, каб выгнала яна гэтага ката з хаты. Маёй сястры было вельмі прыкра, што яна мусіць гэтага коціка выгнаць, але ўсё ж такі зрабіла так, як хацеў яе муж. І вельмі ёй зрабілася сорамна з гэтай прычыны, а таксама шкада коціка і яна пачала плакаць. Гэтак было ў сне.

А назаўтра захварэла яе нявестка, значыцца, жонка яе сына. І так моцна захварэла, што ў перапалоху былі ўсе: нейкія болі жывата, ды невядома ад чаго. І тады мне падумалася, што сон гэты, бадай, якраз гэту хваробу і прадвяшчаў: кот быў чорны, а нябожчык-муж маёй сястры выганяў гэтага ката так, як выганяў калісьці сваю нявестку, якую надта не любіў. Як ты думаеш, Астроне, ці добра я растлумачыла ёй гэты сон?

Кацярына

Кацярына! Наогул сніць ката нядобра, бо гэта заўсёды абазначае нешта фальшывае, фальшывых сяброў, фальшывых людзей наогул, фальшывых суадносін паміж імі. Можа, якраз і гаварыў ён аб нявестцы тваёй сястры, бо адносіны ж паміж імі не былі найлепшыя, калі свёкар выганяў яе з хаты. Дык і колер гэты чорны сведчыў аб яе хваробе.

Астрон

Сардэчныя тайны

Дарагое Сэрцайка, усе ведалі, што я хаджу са сваім хлопцам, і ўжо ад некалькіх гадоў лічылі нас парай. Мне цяпер 23 гады, а яму 26. Мама мая вельмі прыязна глядзела на гэту нашу дружбу, бо хлопец вучыўся ва універсітэце на цікавым аддзяленні, а я ўжо працавала, і мама мая лічыла, што, калі я выйду замуж за Багдана, будучыня мая будзе бесклапотная. Мае бацькі развяліся, калі мне было 10 гадоў, і мама заўсёды прысвячала мне максімум увагі, а мне здавалася, што гэтак і трэба, што ўсё гэта натуральна, і што не выйшла яна другі раз замуж толькі таму, каб не скрыўдзіць мяне. Але цяпер я трапіла ў такую гісторыю, што ўжо і сама не ведаю, што будзе.

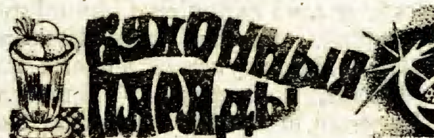
Дарагое Сэрцайка, я зацяжарыла. Ва ўсіх парадачных людзей у такой сітуацыі хлопец жэніцца з дзяўчынай. Аднак жа мой хлопец сказаў мне, што жаніцца ён пакуль што не збіраецца, што ёсць у яго яшчэ маса спраў, якія яшчэ трэба яму аформіць у жыцці, і што, вядома, я магу гэта дзіця нарадзіць, але яго гэта справа не датычыцца. Я перажыла гэта страшэнна. Ніколі не думала, што ён у адносінах да мяне такі няшчыры і непрыязны. Я ж усёй душой і целам была з ім. І тады я вырашыла пагаварыць з маёй мамай, параіцца з ёю, што рабіць у створыўшайся сітуацыі. І мама мне сказала катэгарычна, што я павінна пазбыцца гэтай цяжарнасці. Я ведаю, што гэта вельмі небяспечна, што пасля гэтага можа не быць зусім дзяцей, але мама настайвае на сваім. Пераконвае мяне па-рознаму, адзін раз гаворыць, што яна яшчэ занадта маладая, каб быць бабуляй і займацца дзіцём, бо на мяне разлічваць нельга, другі раз пераконвае мяне, што яна павінна цяжка працаваць, а наогул яшчэ невядома, ці яна не захоча выйсці замуж, а я тут ёй буду псаваць планы нейкім дзіцём. Кажа, што найлепш было б, каб я пазбылася цяжарнасці, а тады выехала куды-небудзь заграніцу і зарабіла крыху грошай, можа штосьці ў маім жыцці тады зменіцца на лепшае. А наогул дык можа і яна паедзе заграніцу, а дзіця абмежавала б яе свабоду.

Сэрцайка, і я расчаравалася крыху ў маёй маме. Заўсёды мне здавалася, што я магла на яе лічыць і ў добрым, і ў кепскім, што гэта адзіны мой прыяцель, які мне нешта параіць і зразумее мяне. А цяпер я адчула сябе зусім адзінокай і таму звяртаюся да цябе з просьбай дапамагчы.

Вераніка

Вераніка! Напэўна твая мама табе не вораг, і ніякае Сэрцайка не будзе табе лепшым прыяцелем ад маці. Напэўна мама твая хоча, каб жыццё тваё ўлажылася добра, па-людску, каб у дзіцяці быў бацька, які б яго заакцэптаваў менавіта як бацька, а не як хлопец, які толькі даў яму жыццё і можа нават плаціў бы аліменты. Напэўна, мама твая ведае, як цяжка пасля дзяўчыне з дзіцём выйсці замуж. Вядома, што рызыка гэта вялікая. Сапраўды можа здарыцца так, што, хаця зробяць табе аборт найлепшыя спецыялісты, то з прычын, незалежных ад іх, можаш ніколі не мець дзяцей. І вось, вядома, можа здарыцца так, што выйдзеш замуж, будзеш багатая і шчаслівая і будзе табе не хапаць толькі аднаго — яснага праменьчыка ў хаце, для якога варта і трэба жыць і без якога свет будзе для цябе шэры і безнадзейны, а ты нічога не зможаш ужо зрабіць, каб направіць сітуацыю. Аднак жа, калі б дзіця мела перакрэсліць цалкам тваю будучыню і нават не было б найменшай надзеі на лепшае, дык варта, мусіць, паслухацца маці. Думаю, што яна не такая эгаістка, як табе здаецца, і памагла б, прынамсі фінансамі. Проста, гаворачы пра сябе, пра тое, што яна табе памагчы не зможа, бо ў яе ёсць іншыя планы, яна хоча адстрашыць цябе ад твайго намеру нарадзіць дзіця без бацькі.

Сэрцайка

КАТЛЕТЫ З МОРКВЫ

Моркву нарэзаць на кавалкі і тушыць у невялікай колькасці вады, пасля чаго дробна пасячы ці прапусціць праз мясарубку. Дадаць малако, масла і нагрэць да кіпення. Тады ўсыпаць манну і дакладна перамяшаць, каб не было грудак. Варыць 15 мінут, дадаць яйка і соль (хто хоча, можа дадаць яшчэ і цукар), размяшаць і астудзіць. Падзяліць масу на катлеты, памачаць у цертую булку, падсмажыць на масле. Падаваць са смятанай.

На 4 немалыя морквіны трэба ўзяць: 1/4 шклянкі манны, 1/2 шклянкі малака, 50 г масла, 1 яйка, 3 лыжкі цертай булкі, 3/4 шклянкі смятаны, соль па смаку.

ЗРАЗЫ З МОРКВЫ І ЯБЛЫКА

Моркву нарэзаць і тушыць у малацэ, дадаўшы палавіну масла паводле рэцэпту. Тады дадаць манну, цукар, соль, крыху астудзіць, дадаць яйка і перамяшаць. Падрыхтаваную масу раздзяліць на аладкі. На сярэдзіну кожнай аладкі палажыць пасечаны яблык, пасыпаны цукрам, спалучыць краі і прыдаць аладкам авальную форму. Памачаць у цертую булку, а пасля падсмажваць з абодвух бакоў і падаваць са смятанай.

На 3 морквіны трэба ўзяць: 1 лыжку манны, 1 лыжку цукру, 1/2 шклянкі малака, 50 г масла, 2 лыжкі цертай булкі, 1 яйка, 1 яблык, 1/2 шклянкі смятаны, соль па смаку.

ЗАПЯКАНКА З МОРКВЫ І ТВАРАГУ

Моркву ачысціць, памыць, нарэзаць і тушыць у невялікай колькасці вады з маслам, а пасля прапусціць праз мясарубку.

На малацэ зварыць густую манную кашу і спалучыць яе з морквай. Да морквы і манны дадаць тварог, сырое яйка, соль, цукар і ўсё перамяшаць. Форму змазаць маслам, пасыпаць цертай булкай, палажыць пласт атрыманай масы таўшчынёю каля 7 см і выраўняць, пасыпаць цертай булкай, паліць маслам і запячы ў духоўцы. Гатовую запяканку падаваць са смятанай.

Гаспадыня

ЗОРКА
СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

БЕЛАРУСКАЯ КАЗКА

ХВЕДАР НАБІЛКІН

Заканчэнне.
Пачатак у папярэднім нумары.

Сабраўся Набілкін, сеў на сваю дохлую кабылу і паехаў.

А цмок чакаў, чакаў Хведара Набілкіна, не дачакаўся — сам да яго выйшаў. Сустрэліся яны на паўдарозе. Як убачыў Хведар Набілкін перад сабою страшыдлішча дзевяцігаловае, напужаўся, ды, як дуж, ходу назад! Цмок за ім. Збіўся Хведар Набілкін з роўнай дарогі, трапіў назад. А гэта дарога вяла ў дрыгвяністае балота. Ляцеў, ляцеў ён па глухой дарозе ды ўскочыў проста ў дрыгву. Цмок, не разглядаючы дарогі, таксама туды бухнуўся — адны галовы тырчаць.

Хведар Набілкін лёгкі быў, выскачыў адразу, а цмок і засеў там, як корч.

Разглядзеўся Хведар Набілкін — моцна сядзіць цмок у балоце, не паварушыцца нават. Схапіў ён цмокаў меч, падняў сяк-так і давай страшыдлішчу галовы адсякаць. Адсек усе дзевяць галоў, цяжкі меч у балота ўтаптаў, а сам пайшоў назад пехатою: кабылку сваю з дрыгвы выцягнуць ніяк не здолеў.

Прыйшоў на луг, крычыць да асілкаў:

— Гэй, малайцы! Зараз жа ідзіце ў дрыгвяністае балота, прывядзіце майго багатырскага каня. Я там з паганым цмокам ваяваў, усе дзевяць галоў яму сцяў.

Пайшлі асілкі на дрыгвяністае балота, глядзяць — і праўда: валяюцца ў балоце ўсе дзевяць цмокавых галоў!

— Вось жа, — кажуць, — сіляка! Гэта ж дзіва: утаптаў паганага цмока ў дрыгву і ўсе галовы адсек яму! І чым? Глядзець няма на што: не меч, а каса нейкая ды і толькі!

Узяў Гаравік кабылу пад паху і прынёс гаспадару.

Ячшэ большая слава пайшла пра магутнага асілка Хведара Набілкіна. Дачуўся пра яго сам цар Храпун. Захацелася яму мець пры сабе такога слаўнага асілка, які дзевяцігаловага цмока адолеў. Паслаў яму запрашэнне.

З'явіўся Хведар Набілкін у палац. Цар справіў яму дарагое адзенне, аддаў лепшы ў палацы пакой, слуг і кухара да яго прыставіў.

Жыве Хведар Набілкін, прыпяваючы.

Мінуў год, другі, на трэці год выступіў супраць цара Храпуна злосны ды грозны суседні цар Хапун.

Сабраў ён такое войска, што вокам не акінеш, лікам не злічыш. Стаў ён з войскам ля ста-

(Працяг на стар. 10)

Удзельніца конкурсу „Беларуская песня '89" для школьнікаў Агнешка Камінская з Кляшчэляў. Фота Я. Чэрнякевіч.

ДЛЯ САМЫХ МАЛЕНЬКІХ

Іван Крупко

НЯЎДЗЯЧНЫ КОТ

Ехаў козлік па шашы,
Вёз смятану ў гладышы.
Просіць козліка каток:
— Дай смятанкі хоць глыток.
— Мне не шкода, коцік,
Падстаўляй свой роцік.
Кот смятану ўсю злізаў,
Нават дзякуй не сказаў.

ЛІЧЫЛКІ

— ✲ —

Раз, два, тры, чатыры, пяць,
Воўк з лісой пайшлі гуляць.
Следам вожык тупаціць.
Мы пайшлі, табе — вадзіць.

— ✲ —

Тары-бары, растабары,
Выязджалі тры Барбары
На кані вараным,
У вазку залатым.
Іх вязе Цімох-вазніца.
З кім ты хочаш пракаціцца?

ЛАДАЧКІ

Ладачкі, ладкі,
Мы пячэм аладкі.
Пшанічныя, ячныя,
Пульхныя, смачныя.
Са смятанай іх ядзім.
Хочаце — і вам дадзім.

НАВАЛЬНІЦА

Наляцеў віхура-вецер —
Горы пылу узняліся,
Прычасаў траве ён грыву
І між дрэваў прытаіўся.
Сонейка закрылі хмары,
Пацямнелі ўсе абшары.
Раптам дожджык секануў.
Кот у сенцы сігануў.
Куры кінуліся ў клеці,
Ад дажджу ўцякаюць дзеці.
Злосны Бобік хутка
Схаваўся у будку.
Гром грыміць-страляе
У дубы цаляе...
Гускі, мае гускі
Не ідуць дадому,
Зусім не баяцца
Страшэннага грому.
Дождж, сыпані гусцей,
Вымый чысценька гусей.

ТОЛЬКІ АДЗІН КАМЕНЬ

Хлопцы гулялі на лузе ля шашы. Назбіралі камення, а потым кідалі ў бок шашы. Каменне трапляла ў бок машын, у колы або пераляталa над шашою.

Па шашы ехаў аўтобус. Як заўсёды ў пятніцу, перад выхадным днём народу было поўна. Людзі ехалі з горада да бацькоў у вёску, каб дапамагчы па гаспадарцы.

Да дзядулі і бабулі ехаў з мамай Ірык. Ён толькі тры дні назад выйшаў з бальніцы. У яго была апераравана нырка. Хлопчык выглядаў марна, быў слабы і белы.

— Чаму ён такі белы? — пацікавіўся пажылы мужчына.

— Ён хвараў шмат гадоў, — адказала маці.

— Колькі табе гадоў, хлопчык? — спытаў мужчына.

— Чатырнаццаць, але ўсе гавораць, што выглядаю на дзесяць.

— Нічога, ён паправіцца цяпер, — усміхнулася маці. — Бабуля і дзедка ўмеюць угаварыць, каб яму хацелася есці.

— Чаму ты так слаба ясі?

— Бо мне не...

Хлопчык не дагаварыў. Вялікі камень, разбіўшы шыбіну, трапіў у Ірыкаву скронь. Хлопец упаў ніцма на калені мужчыны, які сядзеў насупраць.

Маці закрычала дзікім голасам.

Вадзіцель затрымаў машыну. Акрываўленага хлопчыка вынеслі з аўтобуса. Паспешліва пачалі выходзіць людзі.

— Гэта яны! Яны! — крыкнула жанчына, паказваючы на траіх хлапчукоў, якія хутка ўцякалі лугам.

— Стойце! Стойце! — закрычалі два маладыя салдаты, якія таксама ехалі ў водпуск да бацькоў.

Хлопцы беглі далей. Салдаты хутка дагналі іх і прывялі на месца выпадку.

— Што ж вы нарабілі? — закрычала маці хлопчыка. — Забілі майго сына!

— Ціха, ціха, не нервуйцеся, — угаворваў чалавек, які бегаў у вёску і выклікаў хуткую дапамогу. — Зараз будзе лекар.

— Вось гульню знайшлі! Гэта ж падумаць! Забілі чалавека! Якая распушчаная цяпер моладзь! — нерваваліся пасажыры.

Пад'ехала „хуткая дапамога", а за ёю і міліцыя.

Лекар агледзеў хлопчыка і сказаў:

— Нічога не магу зрабіць! Ён ужо мёртвы.

Спалоханыя і белыя, як палатно, стаялі тут жа хлопцы, якія кідаліся каменнямі.

— Колькі вам гадоў? — спыталі салдаты.

— Мне дванаццаць, — адказаў адзін. Тое ж самае адказалі і два іншыя.

— Уцешацца вашыя бацькі! Сядайце ў машыну! Паедзем да іх, — сказаў міліцыянер.

„Хуткая дапамога" з мёртвым хлопчыкам і яго мамай паехала ў горад, а аўтобус з пасажырамі рушыў у далейшую дарогу.

Ірына Салавей

Вершы Віктара Шведа

НЕ СКАЖУ

Запытвае матулю
Спалоханы Кандрат:
— Што я парваў кашулю
Не гаварыў мой брат?

— Нічога, — кажа мама, —
Не ўспомніў Міхасёк.
— Я не скажу таксама,
Што ён разбіў збанок.

СНАТВОРНЫ СРОДАК

Кажа доктар: — Спіце рэдка,
Клопат маеце са сном,
Выпішу я вам таблеткі,
Будзеце спаць нават днём.

Азвалася цётка Ліза:
— Мы ж ужо восьпару дзён
Маем дома тэлевізар,
І на сон найлепшы ён.

ЧУЖЫЯ ПОГЛЯДЫ

Пытаецца на ўроку
Настаўнік Мікалая:
— Чаму на кожным кроку
Ты погляды мяняеш?

Адказ такі ад Колі
Настаўнік раптам чуе:
— Дык поглядаў ніколі
Чужых я не шкадую.

ЗАКРЫЙ МНЕ ВОЧЫ, МАТКА, — ПРОСІЦЬ ЗАЙЧАНЯТКА

Зайчаня матулю кліча:
— Ты закрый мне вочы, матка!
За карчом вунь паляўнічы!
— Што, баішся ты, дзіцятка?

— Так табе толькі здаецца.
Напалохала другое:
Нечакана прамахнецца —
Не хачу бачыць таго я!

ПАЧАСТАВАЛА МАМА ПІРОЖНЫМ АДАМА

Пачаставала мама
Пірожным Адама.
— Пачаставаць жа можна
Сястрычку пірожным.
— А я баюся, мама.
— Чаго, чаго, Адаме?
— Дык вельмі я баюся...
Што возьме Маруся.

ПАЗНАЁМІМСЯ

БССР, 222810, Мінская вобл., г. Мар'іна горка, Ленінскі завулак, 5, кв. 4. Балуха Лена (16 гадоў).

— ✻ —

МССР, 279200, г. Бельцы, ул. Пионерская, 2, кв. 56. Павалаке Алёна (13 гадоў).

— ✻ —

УССР, 315300, г. Кременчуг, Полтавской обл., ул. Первомайская, 44, кв. 10. Куценко Лене (5 клас).

— ✻ —

БССР, 224021, г. Брэст, вул. Гаўрылава, 20-94, Шыбуня Ліда (16 гадоў).

— ✻ —

БССР, 220002, г. Мінск — 2, вул. Старажоўская, 8, кв. 318. Наташа Александровіч (7 клас).

— ✻ —

БССР, 220036, г. Мінск — 36, вул. К. Лібкнехта, 96, кв. 4. Наташа Шырытон (7 клас).

— ✻ —

БССР, 220004, г. Мінск — 4, вул. Заслаўская, 12, кв. 149. Вова Клемято (3 клас).

Вясёлы куточак

Мамы няма дома. Тата купае сына.
— Мне з табою купацца лепш падабаецца, — кажа хлопчык.
— Чаму? — дзівіцца тата.
— Бо мама мне загадвае скідаць чаравікі і штаны!

— ✻ —

— Вам вельмі цяжка з блізнятамі, — спачувае суседка маладой маме.
— Не так страшна. Адзін так моцна крычыць, што другога і не чуваць.

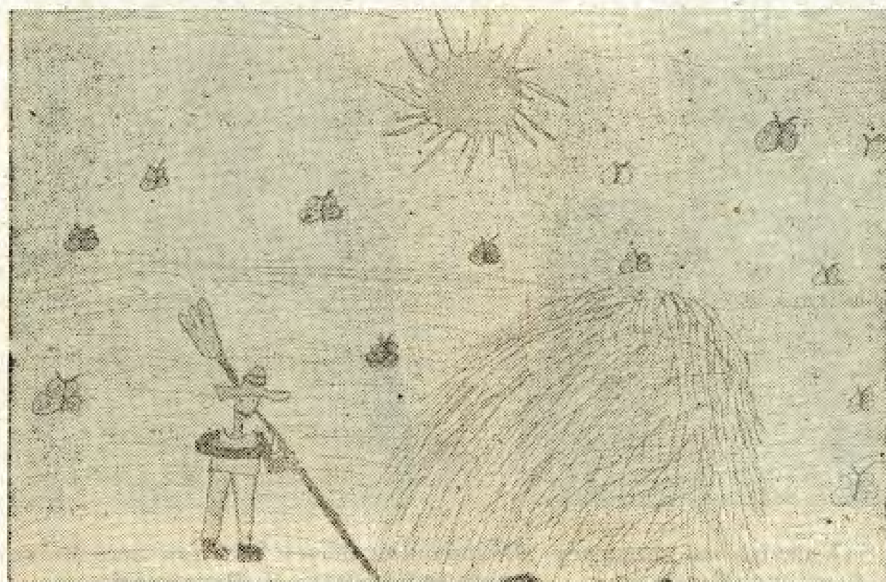
— ✻ —

— Тата, дазволь мне сёння дома застацца. Я сябе кепска адчуваю!
— Дзе ты сябе кепска адчуваеш? — пытаецца тата.
— У школе! — адказвае сын.

— ✻ —

— Як вы сябе адчуваеце цяпер, пасля прыпісанай дыеты? — пытаецца лекар у пацыента.
— Вельмі дрэнна, — адказвае той, — нічога мне не смакуе з таго, што было вамі забаронена.

малюнкі школьнікаў

Ілюстрацыя да казкі „Воўк-войт". Маляваў вучань II класа Андрэй Дамброўскі з Храбалоў.

Куточак Бабкі Кацярыны

Шлю Табе, дарагая „Зорка", старыя гумарэскі і калыханку.
Бабка Кацярына.

— ✻ —

— Грыцу, Грыцу, рубай дровы!
— Кахі, кахі! Нездаровы!
— Грыцу, Грыцу! Да работы!
— У мяне парваны чаботы!
— Грыцу, Грыцу, да Марусі!
— Зараз, зараз, прыбяруся!

— ✻ —

— Ціт! Ідзі малаціць!
— Жывот баліць!
— Ціт, ідзі абедаць!
— А дзе мая вялікая лыжка?!

— ✻ —

У мяне тры пары чобатаў: адныя — без халяваў, другія — без падэшваў, а трэціх шукаў, шукаў, — не знайшоў, і так босы пайшоў.

ЗАГАДКІ

1

Не корч, а з лісточкамі,
Не сарочка, а сшыта,
Не чалавек, а расказвае.

2

Воз без калёс, біч без ляску, а дарога без пяску.

КАЛЫХАНКА

Залажыў верабей
На прыпечку жніва
І нажаў пшанічанькі
Ды нарабіў піва.
Пачаў думку думаці,
Гасцей выглядаці.
Ляціць пан Журавель,
За ім дзядзька Карасцель,
Шчэ й пані Сінічка,
Родная сястрычка.
А Варона сцеражона
Печку замятае,
А Сарока-белабока
Пірагі саджае.

А-Д-Г-А-Д-А-Н-К-А

Гэтыя дзве карцінкі адрозніваюцца паміж сабою 20 недакладнасцямі. Знайдзі іх.

(Працяг са стар. 9)

Хведар Набілкін

ліцы цара Храпуна і паслаў яму аб'яву: выклікаю цябе на бой!

Напалохаўся цар Храпун, пытаецца ў Хведара Набілкіна:

— Што рабіць? Пераможа мяне цар Хапун...

— Не пераможа! — адказвае Хведар Набілкін. — Не турбуйся, бацюхна, ідзі спаць, я сам буду ваяваць.

Цар пазяхнуў соладка і пайшоў спаць, а Хведар Набілкін загадаў, каб усе краўцы, цесляры, сталяры з'явіліся ў сталіцу.

І ўсе майстры з усяго царства з'явіліся ў сталіцу — цесляры з сякерамі, краўцы з іголкамі, сталяры з піламі, шаўцы з шыламі...

Выйшаў Хведар Набілкін да майстроў і кажа:

— За тры дні нарабіце мне сем палкоў драўлянага войска!

— Добра, — адказалі майстры. — Наробім!

Як войска было гатова, Хведар Набілкін загадаў:

— Выставіць усё драўлянае войска ноччу за горадам!

Так і зрабілі. А сапраўднае войска Хведар Набілкін схаваў у кустах.

Прачнуўся раніцай цар Хапун, бачыць — стаіць супраць яго сем палкоў войска цара Храпуна: значыць, пара вайну пачынаць.

Цэлы дзень стралялі салдаты цара Хапуна ў салдат цара Храпуна. Увесь порах спалілі, усе патроны патрацілі, а нікога не забілі.

Дзівіцца цар Хапун: ці не зачараванае войска выставіў цар Храпун?

Тым часам Хведар Набілкін даў каманду пускаць у работу сапраўднае войска.

Выбеглі яго салдаты ды давай страляць па войску цара Хапуна. Стралялі, стралялі — усё войска перабілі, а самога Хапуна ў палон захапілі і да цара Храпуна прывялі.

Пабудзіў яго Хведар Набілкін і кажа:

— Што загадаеш, цар, з палонным рабіць?

Працёр цар вочы, бачыць — стаіць перад ім звязаны Хапун.

Зарадаваўся цар, падхрабрыўся.

— У пушку яго, — кажа, — зарадзіць і выстраліць у той бок, адкуль прыйшоў.

Так і зрабілі.

Паехаў цар за горад, паглядзеў — усё варожае войска покатам ляжыць, а яго ўсе салдаты жывыя і здаровыя.

— Як гэта табе ўдалося? — пытаецца цар у Хведара Набілкіна, — у Хапуна ж сілы ў тры разы больш было...

— Я, — кажа Хведар Набілкін, — ваюю не сілаю, а розумам.

Паставіў тады цар Храпун Хведара Набілкіна самым галоўным начальнікам над сваім войскам, а сам пайшоў спаць.

Спаў ён цяпер спакойна, бо ніхто з суседніх цароў і не думаў ісці на яго вайною.

Адрас рэдакцыі: 15-950 Białystok, ul. Wesołowskiego 1 „Зорка"

TELEWIZJA WARSZAWA

Piątek 22 IX — 8.35 Domator. 8.50 Domowe przedszkole. 9.15 DT — Wiadomości. 9.25 „Zagrać na piszczałce" — film fab. CSRS. 10.45 Domator. 12.00 Spotkanie z literaturą, kl. VIII. 12.50 Spotkania z literaturą, kl. III lic. 13.30 TTR — s. I Mat. 14.00 TTR — s. I Spotkania z literaturą. 15.10 W szkole i w domu. 15.30 NURT — Młode pokolenie. 16.20 Pr. dnia i DT — Wiad. 16.25 Dla młodych widzów. 16.50 Okienko Pankracego. 17.15 Teleexpress. 17.30 Szkoła mistrzów — Stanisław Różewicz. 17.50 Polska walcząca 1939—1945 (cz. III) — Rząd gen. Sikorskiego we Francji. 18.50 „10 minut". 19.00 Dobranoc. 19.10 Monitor rządowy. 19.30 Dziennik. 20.05 „W kręgu zła" — film fab. prod. franc. 22.20 Kroniki PAT — Tak było... 22.35 „Czas" — mag. public. 23.05 DT — Echa dnia.

Sobota 23 IX — 6.55 TTR — s. III Mat. 7.25 TTR — s. III Spotkania z literaturą. 7.55 Pr. dnia. 8.00 Tydzień na działce. 8.20 Na zdrowie. 8.55 Pr. dnia. 9.00 „Drops" — mag. dla dzieci i młodzieży oraz film z serii „Arabella". 10.30 DT — Wiad 10.40 Stare, nowe, najnowsze. 11.25 Nazywano ich „Jędrusiami" — wojsk. pr. dok. 11.55 Tel. Koncert Życzeń. 12.25 „Flesz" — mag. muzyki rozr. 12.50 Tel. Teatr Prozy J. Iwaszkiewicz — „Sława i chwała" (3). 14.55 Komedie, komedie, komedie... „Wiosna, panie sierżancie". 16.35 Los. Dużego Lotka. 16.45 Prezydenci. 17.15 Teleexpress. 17.30 „Zabawy w dorosłych ciąg dalszy" — film dok. 18.30 Butik. 19.00 Dobranoc. 19.10 Z kamerą wśród zwierząt. 19.30 Dziennik. 20.05 „Meandry miłości" — film fab. prod. ang.-RFN. 21.35 Tel. przegląd sportowy. 21.55 Tydzień w polityce. 22.05 Bałtycki Festiwal Piosenki — Karlshamn. 23.05 Telegazeta. 23.10 Kino Sensacji: „Omen" — horror prod. USA.

Niedziela 24 IX — 7.20 Notowania. 7.45 Po gospodarsku. 8.15 Tydzień. 8.55 Pr. dnia. 9.00 Teleranek oraz film pol.-RFN „Janka" (cz. 1). 10.30 DT — Wiadomości. 10.35 „Ludy Ziemi" (10) — hiszp. film dok. 11.35 Kraj za miastem. 12.05 Tel. koncert życzeń. 12.50 Magazyn „Morze". 13.10 Agromarket — mag. 13.40 Teatr dla dzieci „Słonecznik". 14.30 Pieprz i wanilia — Nieznany kraj Ameryka różnych ludzi. 15.15 Antena 15.35 „Panna dziedziczka" — serial braz. 17.10 Teleexpress. 17.25 Tel. Teatr Rozmaitości: Bruno Winawer — „Po prostu truteń". 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik 20.05 „Klan" (4) — serial franc. 21.05 „7 dni — świat". 21.35 Sportowa niedziela. 21.55 Premiery po latach. 22.35 Wyniki Totaliz. Sportowego oraz Telegazeta.

Poniedziałek 25 X — 13.30 TTR — s. I Chem. 14.00 TTR — s. I Biol. 15.00 Powtórka przed maturą: Hist. 15.30 NURT. 16.20 Pr. dnia i DT — Wiad. 16.25 „Luz" — pr. nastolatków. 17.15 Teleexpress. 17.30 Echa stadionów. 18.10 „Z wiatrem i pod wiatr" — mag. żeglarski. 18.30 Laboratorium. 18.50 „10 minut". 19.00 Dobranoc. 19.10 Gorące linie. 19.30 Dziennik. 20.05 Teatr TV: Maria Nurowska — „Małżeństwo Marii Kowalskiej". 21.40 Kroniki PAT — Tak było... 21.55 Studio Sport — M.Ś. w boksie. 22.10 Klub menadżera. 22.40 DT — Echa dnia.

Wtorek 26 IX — 8.35 Domator. 8.50 Domowe przedszkole. 9.15 DT — Wiadomości. 9.25 „Oziębłość" (2) — film fab. prod. ang. 10.25 Domator. 11.10 „Od Wersalu do Wersalu" — „O wolną i niepodległą". 12.00 Spotkania z literaturą — kl. IV lic. 12.50 Spotkania z literaturą, kl. I lic. 13.30 TTR — s. III Fiz. 14.00 TTR — Biologia. 164.00 Pr. dnia i DT — Wiad. 16.05 Punkty widzenia. 16.25 Tik-Tak. 16.50 „Cudowna podróż" (38) — serial prod. austr. 17.15 Teleexpress. 17.30 „Następny proszę" (10) — serial prod. ang. 18.20 Klinika Zdrowego Człowieka. 18.50 „10 minut" 19.00 Dobranoc. 19.10 „Stop" — mag. konsumentów. 19.30 Dziennik. 20.05 „Oziębłość" (2) — dramat obycz. prod. ang. 21.00 Kroniki PAT — Tak było... 21.15 „W pyle wrześniowych dróg" — widowisko artyst. 21 45 Studio Sport — M.Ś. w boksie. 22.05 Wokół wielkiej sceny — mag. operowy. 22.55 DT — Echa dnia.

Środa 27 X — 8.05 Poznaj swój kraj. 8.35 Domator. 8.50 Domowe przedszkole. 9.15 DT — Wiad. 9.25 „Babcia chyba oszalała" — komedia obycz. prod. CSRS. 10.40 Domator. 11.10 Najnowsze dzieje Polski. 12.50 Fizyka. 13.30 TTR — s. I Prod. rośl. 14 00 TTR — s. I Prod. zwierz. 15.00 Współczesna genetyka, kl. I i IV lic. 15.30 NURT 16.15 Pr. dnia i DT — Wiad. 16.20 Los Ex. i Super Lotka. 16.25 Dla młodych widzów: Jim Henson przedstawia świat teatru lalkowego — film dok. prod. ang. 17.15 Teleexpress. 17.30 „Spojrzenia" — mag. państw socjal. 18.00 Tel. Informator Wydawniczy. 18.20 Dawniej niż wczoraj. 18.50 „10 minut" 19 00 Dobranoc. 19.10 Pr. publ. 19.30 Dziennik. 20.05 Studio Sport. 21.40 Kroniki PAT — Tak było... 21.55 Raport. 22.45 DT — Echa dnia.

Czwartek 28 IX — 8.05 Rytmy ciała. 8.35 Domator. 8.50 Domowe przedszkole. 9.15 DT — Wiad. 9.25 „Policjanci z Miami" — serial USA. 10.10 Domator. 11.10 Z naszych dziejów, kl. VI. 13.30 TTR — s. III Mech. roln. 14.00 TTR — s. III Prod. zwierz. 15.40 Rolniczy film oświatowy. 16.00 Pr dnia i DT — Wiad. 16.05 Polskie zdroje — Busko Zdój — rep. 16.25 Kwant oraz film z serii „Świat, w którym żyjemy". 17.30 „Żołnierze majora Hubala" — rep. 17.55 Sonda. 18.25 Pr. public. 18.50 „10 minut". 19.00 Dobranoc. 19.10 „Teraz" — tyg. gosp. 19.30 Dziennik. 20.05 „Policjanci z Miami" — serial krym. USA. 20.50 Kroniki PAT — tak było... 21.05 Studio Sport. 21.20 Pegaz. 22.10 Zawsze po 21-szej. 22.50 DT — Echa dnia

КІНО

Bielsk Podl. Żyj i pozwól umrzeć — USA 25 IX Szczęśliwa trzynastka — chińsk. 26—30 IX.

Czeremcha Harakiri — jap. 27 IX. Cień już niedaleko — pol. 30 IX—1 X.

Hajnówka Łuk Erosa — pol. 25—26 IX. Czarna wdowa — USA 27—29 IX. Interkosmos — USA 30 IX—3 X.

Michałowo Trójkąt Bermudzki — pol. 26—28 IX. Pluton — USA 29 IX

ШТО? ДЗЕ? КАЛІ?

Дзень	Стыль		Святы, імянін		Сонца	Месяц
	новы	стары			усх. зах.	усх.-зах.
нядзеля	24	11	Герарда, Тэадора	Германа, Сяргея	5.25-17.30	— 15.44
панядзелак	25	12	Аўрэліі, Уладзіслава	Юльяна, Фёдара	5.26-17.28	0.05-16.03
аўторак	26	13	Юстыны, Цыпрыяна	Карніла, Лукі	5.28-17.26	1.23-16.16
серада	27	14	Дамяна, Космы	*Уздзвіжанне Кр. г асп.*	5.30-17.23	2.38-16.28
чацвер	28	15	Марка, Вацлава	Мікіты, Сцяпана	5.31-17.21	3.51-16.38
пятніца	29	16	Міхаліны, Міхала	Людмілы, Яўфіміі	5.33-17.19	5.02-16.48
субота	30	17	Геранімa, Зоф'і	Веры, Надзеі, Любові	5.35-17.16	6.12-16.58

ПАВЕДАМЛЕННІ

Акруговая камісія па даследаванню гітлераўскіх злачынстваў у Беластоку вядзе следства ў справах злачынстваў гестапаўцаў з устаноў: акруговай у Беластоку і мясцовай у Ваўкавыску, а таксама злачынстваў камендатуры жандармерыі ў Шылавічах. Па загаду гестапа ў Беластоку адтуль былі забраны яўрэі, якія загінулі ў канцлагеры Трэблінка. Многія палякі пасля арышту знаходзіліся пасля ў турме ў Беластоку.

Акруговая камісія збірае матэрыялы адносна ўцёкаў з месц пакаранняў, турмаў і лагераў. Цікавіць нас, хто, дзе, калі ўцякаў, якія былі гэтага прычыны, ці ўцёкі былі групавыя ці індывідуальныя, арганізаваныя ці спантанныя. Цікавіць нас таксама, хто загінуў падчас уцёкаў, якая была дапамога бежанцам з боку грамадства.

Інфармацыі просім дасылаць па адрасу: Okręgowa Komisja Badania Zbrodni Hitlerowskich w Białymstoku, ul. Bema 11, tel. 273-34.

ПАВЕДАМЛЕННЕ БЕЛАСТОЦКАГА ПРЭСАВАГА ВЫДАВЕЦТВА І РЭДАКЦЫІ „НІВЫ"

У апошні час наступіла далейшае павышэнне коштаў выдавання газеты незалежна ад рэдакцыі і выдавецтва. У сувязі з гэтым мы вымушаны павялічыць цану нашага штотыднёвіка з 80 на 100 злотых, пачынаючы ад № 40 газеты, якая выйдзе з датай 1 кастрычніка гэтага года. Аперацыя гэта з'яўляецца прыкрай неабходнасцю, якая вынікае з росту розных цэн: цэн паперы, друку, тэлекамунікацыі, транспарту і г.д. Толькі кошт паперы ад 1 верасня павялічыўся на 110 працэнтаў.

Індывідуальныя падпісчыкі будуць атрымліваць газету па той цане, па якой яны выпісвалі, да таго часу, пакуль не скончыцца тэрмін падпіскі.

Сардэчныя пажаданні сябрам

Яўгену ВАПУ і Крысі АНДРАЮК

з нагоды вяселля

сябры з БАСа.

(Працяг са стар. 7)

РАБІЦЬ СВАЮ СПРАВУ

Мы не так дамаўляліся, калі былі ў ліпені ў Мінску, — дапікае мяне. — Я ж зусім непадрыхтаваны. — А мне і не трэба, каб вы рыхтавалі нейкія статыстычныя зводы ці нешта там іншае. Я прыехаў пабачыць чалавека, а не лікі, — кажу яму.

Крыху яшчэ бянтэжыцца, калі прашу ў яго дазволу зрабіць яму здымак. Ён жа не ў дырэктарскім касцюме, і без гальштука. Але потым махае рукою. Рабі, як хочаш, як ёсць, так ёсць. Твая справа пісаць і пстрыкаць фотаапаратам, а мая — школа. Не заўсёды ж чалавек робіць справу ў адпрасаваным касцюме.

Ян Максімюк

Фота аўтара

МУЗЕЙНЫ ФОНД

Грамадскі камітэт пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху праводзіць збор грошай на пабудову музея. Ахвяраванні трэба дасылаць на такі адрас:

Bank Spółdzielczy w Hajnówce Nr Konta 905217-1922-132-3.

У замежнай валюце: Narodowy Bank Polski I Oddział w Białymstoku nr rachunku walutowego 5021-24325-152-6787, nr rachunku walutowego w rublach 5021-24325-151-6201.

Жыхары БССР грашовыя ахвяраванні могуць уплачваць на рахунак 141713 у Рэспубліканскім жылсацбанку горада Мінска.

Спіс чарговых ахвяравальнікаў:

2770. Вячаслаў Станкевіч (Мюнхен, ФРГ) — 100 дол. ЗША
2771. Вера і Францішак Бартуль (Нью-Йорк) — 200 дол. ЗША
2772. Беларуска-амерыканская моладзь са Злучаных Штатаў Амерыкі — 150 дол. ЗША
2773. Раман Бандарук (ЗША) — 20 дол. ЗША
2774. Сяргей Карніловіч (ЗША) — 20 дол. ЗША
2775. Уладзімір і Ольга Русак (Аўстралія) — 40 аўстр. дол.
2776. Уладзімір і Ольга Русак (Аўстралія) — 41500 зл.

Дзякуем

Наш адрас: Społeczny Komitet Budowy Muzeum Zabytków Kultury Białoruskiej i Ruchu Rewolucyjnego. 17-200 Hajnówka. ul Wyzwolenia 6 Тэлефон 28-89

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ

Прэм'ер-міністр ПНР Т. Мазавецкі: Польшча — айчына не толькі палякаў ● Беларусы: Заклік да беларусаў ● Уладзімір Казбярук: Цернавыя і лаўровыя вянкі Алеся Гаруна ● Алесь Барскі: Дзіўная дыскусія ● Літаратурная старонка ● Ян Максімюк: У Нарве някепска ● Ян Мордань: Хворым не шукаць праўды ● Генеральны штаб: Кароткі абрыс беларускага пытання ● „Зорка" ● Сэрпайка: Ці жанатаму варта кахаць замужнюю (не сваю) ● Гумар і народная песня.

Ніва

Орган Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства Рэдагуе калектыў Валянціна Жэшка (карэктар), Віталій Луба (галоўны рэдактар) Міраслава Лукша Ян Максімюк Яўгенія Палоцкая (кіраўнік канцылярыі) Уладзіслаў Петрук (мастак) Марыя Федарук (машыністка) Ада Чачуга (адказны сакратар). Яніна Чэрнякевіч (рэдактар „Зоркі")

„Niwa"
ul Wesołowskiego
15-950 Białystok skr poczt 149
tel 232-41

Wydawca Białostockie Wydawnictwo Prasowe 15-950 Białystok ul. Wesołowskiego 1 Druk Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku Cena prenumeraty: kwart. 1040 zł, półr 2080 zł. rocznie 4160 zł

WARUNKI PRENUMERATY

1. dla osób prawnych instytucji i zakładów pracy
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miastach wojewódzkich pozostałych miastach w których znajdują się siedziby Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" zamawiają prenumeratę w tych Oddziałach
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" na terenach wiejskich opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych u doręczycieli
2. dla osób fizycznych indywidualnych prenumeratorów
   - osoby fizyczne zamieszkałe na wsi w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych u doręczycieli
   - osoby fizyczne zamieszkałe w miastach siedzibach Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych nadawczo-oddawczych właściwych dla miejsca zamieszkania prenumeratora. Wpłaty dokonuje używając blankietu wpłaty na rachunek miejscowego Oddziału RSW „Prasa-Książka-Ruch"
3. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch" Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw ul. Towarowa 28 00-950 Warszawa skr poczt 12 PBK XIII Oddział w Warszawie Nr konta 370044 1195-139-11 Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę pocztą zwykłą jest droższa od prenumeraty krajowej o 50 proc dla zleceniodawców indywidualnych i o 100 proc dla zlecających instytucji i zakładów pracy

Termin przyjmowania prenumeraty na kraj i za granicę
do dnia 10 listopada na I kwartał i półrocze roku następnego oraz cały rok następny
do dnia 1 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty roku bieżącego

Zam. 1335/89 r. Nakład 4.900 egz. T-4.

РАСПЛЮМАЧАЛЬНЫ СЛОЎНІК „НІЎКІ“

Вырачыся — вымыцца ў рэчцы.
Высачыць — выціснуць сок.
Высвеціцца — адысці з таго свету (памерці).
Высербаны — эмігрант з Сербіі.
Высечка — зварот да тупой галавы.
Выскаліцца — вылезці з-пад скал.
Выславіцца — пазбыцца славы.
Высланы — зварот да нязграбных.
Выслуга — асушэнне лугоў.
Выслужыванне — асушэнне лужынаў.
Высмаліцца — звяртацца да нябёсаў.
Высочвацца — адпачываць у Сочы.
Выспа — ложак.
Высукаць — адрубаць сукі.
Высяленец — лётчык-гультай.
Вытварыць — набіць па шчоках.
Вытлумачыцца — выйсці з натоўпу.
Вытравіць — выкасіць луг.
Выфранчаны — бедны француз.
Вычленіць — выкінуць з арганізацыі, напр. з БГКТ.

„ядань“

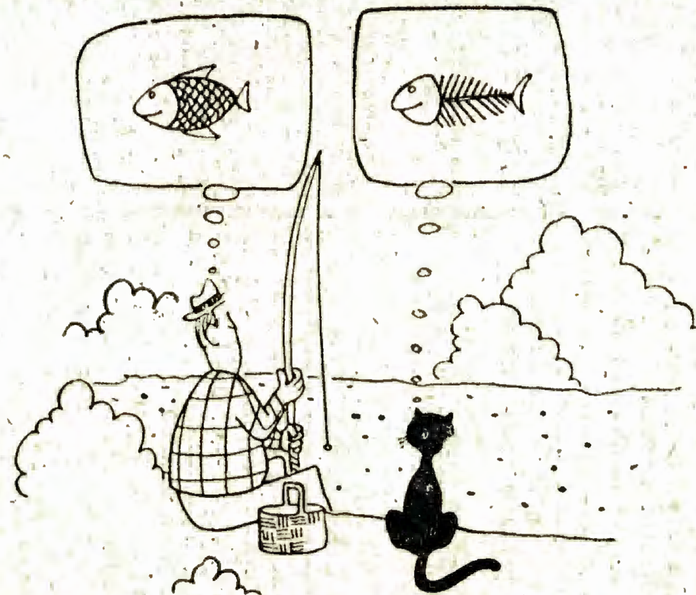
ШАРЫК І БАРБОС

(байка)

Нядаўна Шарык бег з двара,
Дзе рыссю, дзе трушком,
Бег ад свайго гаспадара
На шыі з ланцужком.
Насустрач выскачыў Барбос,
Пытаецца ў дружка:
„Куды бяжыш, мой мілы пёс,
Сарваўшысь з ланцужка?
Чаму стаў рана стар і хвор?“
І Шарык сам не знаў,
Мусіць, што гаўкаў на ўвесь двор,
Як злодзея пазнаў.
„Так не спяшайся, не бяжы,
І годзе так тужыць,
Дзе трэба гаўкаць, там ляжы,
Вальготней будзеш жыць.
Рабі вось так, як я раблю,
Дзе трэба гаўкаць — моцна сплю.
І дзе што робіцца — не чую,
Затое ў хаце я начую“...
Надта Шарык наш здзівіўся
І на Барбоса абурыўся:
„О, бессаромнае стварэнне!
Згубіў ты розум і сумленне,
А з імі й воблік свой сабачы,
Стаў жыць агідна, па-кашачы!“
Сярод людзей так сын лайдачы
Змяніў свой лёс на лёс кашачы.

Аляксандра Елісеенка

НІЎКА

СПАТТОРНАСЦЬ НЕПАЎТОРНАГА

575
Толькі тады, калі думаеш не толькі ад свайго імя, але і ад імя агулу, вырываешся з абдымкаў эгаізму.

576
Злоўжыванне свабодай — шлях да няволі.

577
Саромся зробленых глупстваў, а не зробленых — бойся.

578
Учынкі многіх людзей пярэчаць тэзісу аб тым, што чалавек поўнасцю вылучыўся з грамадства малпаў.

579
Жыццё гэта агароджа, якая складаецца з абавязкаў і павіннасцей.

580
Быць беларусам значыць жыць цяжка.

581
Некаторыя думкі гарчэйшыя за палын і цяжэйшыя за камені.

582
За лёгкае „заўтра“ трэба плаціць цяжкім „сёння“.

583
Не ўсе праўды прыемныя, але ўсе карысныя.

584
Там, дзе разбіваюць помнікі памершым, могуць забіваць жывых.

Алесь Барскі

ДЖЫНСЫ

Купіў аднойчы Язэп сыну фірменныя цёмнасінія джынсы. Сын надзеў іх, пакрывіў носам і сказаў: „Я такіх не хачу.“

Прайшло некалькі тыдняў. І вось аднойчы, у выхадны дзень, пачуў Язэп са спальні дзіўныя гукі, нібы там хто дровы пілаваў ці скроб нешта.

Асцярожна ступаючы, прыадчыніў ён дзверы і ўбачыў такую сцэну: на школьным століку ляжалі джынсы, а па іх сын цёр белай сілікатнай цэглай.

„З глузду з'ехаў!“ — падумаў Язэп і паклікаў жонку. Тая глянула ў прыадчыненыя дзверы, паківала галавой і хутка набрала нумар тэлефона псіхіятрычнай бальніцы.

— Алё, алё! — закрычала яна ў тэлефонную трубку. — Тут нешта ня добрае робіцца з маім сынам, узяў цэглу і трэ-шаруе па джынсах... Можа ён, таго... ну, самі разумееце... Можа яго трэба даставіць у псіхіятрычную бальніцу... праверыць... палячыць...

— Перш-наперш трэба палячыць вас, бацькоў, а потым ужо сына, — пачулася ў трубцы.

Язэп выняў са століка дзве таблеткі валідолу. Адну глынуў сам, другую падаў жонцы. Так сядзелі яны мінут з дзесяць. Цішыню парушыў сын. Ён выйшаў у працёртых джынсах.

— На каго ты, сынку, цяпер падобны? — запытаў Язэп сына. — На жабрака!

— Бацька, цяпер так модна. — адказаў сын. І тут жа Язэп зразумеў, што выкінуў сто пяцьдзесят рублёў як на вецер.

Янка Насута

СПЯВАЕМ БЕЛАРУСКІЯ ПЕСНІ

З-ПАД АДНОЙ ГАРЫ ВЕЦЕР ВЕЕ

(народная)

З-пад адной гары вецер вее,
З-пад другой гары павявае.

З-пад другой гары павявае,
А маці сына ўгаварвае:

— Ой ты, сын, мой сын,
Слухай мяне,
Слухай мяне, майго слова.

Слухай мяне, майго слова,
Майго слова — начуй дома.

А сын мацеры не паслухаў,
Асядлаў каня, сеў, паехаў.

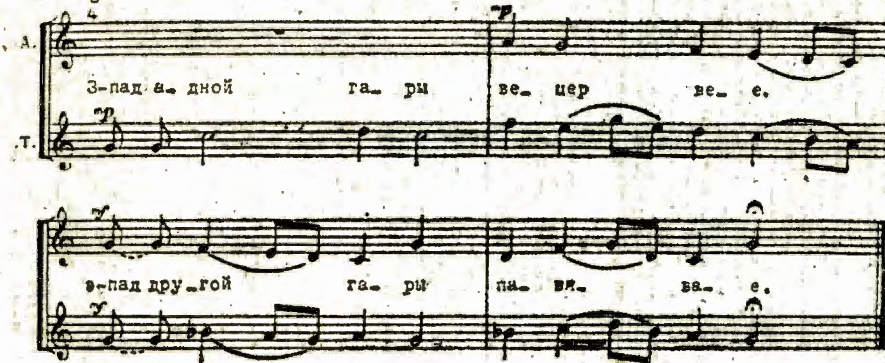
Ды паехаў ён дарогаю,
Ды дарогаю шырокаю.

Ды дарогаю шырокаю,
Ды далінаю зялёнаю.

Ды далінаю зялёнаю,
Прывязаў каня да кораня.

Прывязаў каня да кораня,
А сам пайшоў да дзеўчыны.

А сам пайшоў да дзеўчыны,
Ой, да дзеўчыны Кацярыны.

ДЗЮМА І ЛЕКАР

Аляксандр Дзюма (бацька) еў аднойчы абед у вядомага лекара Гістала, які сваім гасцям заўсёды прапанаваў упісацца ў „памятную кніжку“.

— Маэстра, ці маглі б вы ўпісацца ў гэтую кніжку?

Дзюма напісаў: „З той пары, як доктар Гістал стаў лячыць цэлыя сем'і, трэба было разбурыць бальніцу...“

— Вы мяне празмерна хваліце, — перабіў узрадаваны лекар.

Дзюма ўсміхнуўся і закончыў пачаты сказ: „... і закладаць два могільнікі.“

САКРАТ І ВЫСПЯТАК

Хтосьці даў выспятка Сакрату падчас дыскусіі. Той не рэагаваў, а калі хтосьці другі здзівіўся гэтаму, сказаў:

— А калі б мне выспятка даў асёл, падаваў бы я на яго ў суд?

✱

Размаўляюць дзве сяброўкі:

— Калі я выйду замуж, столькі мужчын стане нешчаслівымі!

— Чаму ж, ты выходзіш толькі за аднаго.

Той, хто мае супроць сябе дурняў, заслугоўвае даверу.